

EDY
REN
ADE.
ERUN

ÅLANDSJUNGFRUN

ALANDSUNOFRUN

SIGRID BACKMAN

ÅLANDSJUNGFRUN

HELSINGFORS
HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

STENHOLM

ALANDSJUNGERN

HELSINGFORS 1919
HOLGER SCHILDTS TRYCKERI

I

»Saliga äro de i anden
fattiga, ty dem hörer him-
melriket till.»

På vårvintern hade hon kommit till byn med sin symaskin, sin katt och sin blommande myrten.

Och Pigbackafflickorna var så innerligt nöjda att åter ha sömmerska i egen by, ty alltsen allhelgon, då förra sömmerskan gick bort, hade de själva fått sy ihop åt sig kjolar och tröjor. Och skulle de ha sig en helgdagsblåsa, hjälpte ingenting annat än att fara ända till Svartjärv, där det fanns en så klipsk och skolad syflicka, att hon dög till och med åt herrskapet på Grönby. Men det var ett gott stycke på andra milen mellan Pigbacka och Svartjärv, så det blev kost-

samt att ta skjuts, och duktigt slet man skoplugg, om man gick till fots den långa vägen. Och inte var Svartjärvsömmerskan så billig med arbetslön heller. Nog kunde hon sätta opp så noga varje hyska och varje kantbandsstump, att man fick syna klänningen i alla våder och sömmar och ändå inte komma underfund med, var tillbehören riktigt satt.

Men tacka visste flickorna förra sömmerskan i hembyn, hon som så stilla gick bort just vid allhelgonatiden. Hon kunde sy en kamelhårskjol för ett par marker, och då sydde hon den rejelt ändå med ficka inne i våden och någon krumelur bak eller framtill, allt hur man ville. Men bleksoten förde henne i döden, och det var för att hon inte kunde kommersa, det visste nog alla. Men drängarna i byn satte den tron i flickorna, att sömmerskan blev dödens brud därför att hon ej var skriven i arbetarföreningens och livsens röda bok. Och flickorna kunde nog tro, att det var litet på det viset, men de välsignade den bortgångna ändå och satte en minneskrans på hennes grav.

Men nu såg det rakt ut att bli lika svårt för byns unga att få in den nya symamsellen i föreningen.

Där sitter hon och knåpar dagen lång i Ollasmors blivande sytningsstuga i hagen. Hon ger sig inte tid att gå till byn vidare än när hon någongång sticker sig till handelsbutiken. Men ett vänligt sinnelag har hon nog annars mot alla, när hon mäter och provar. Och punktlig har hon också varit, och en så hiskeligt grann bomullsklänning som den hon gjorde åt kosköterskan Helga på Åkernäs, har man ännu inte sett maken till i Pigbacka.

Så det var bara det felet hon hade, att hon var alltför girig med arbetet. Hon skulle rakt ta döden på sig, hon också. Och den högaktade kosköterskan på Åkernäs, som är sikter i föreningen, ömkar sig många gånger över den nykomna sömmerskan, som inte ens kan orden till Arbetarnas marsch. För att inte tala om Internationalen och Marseljäsen. Men så kommer flickan också direkt från Ålands skär till Pigbacka, så man

kunde inte bättre begära. Hon var ju som utrikare, och ladugårdsflickorna tyckte, att hon nog hade en smula frökenfasoner. Ålandsjungfrun kallade man henne man och man emellan, och så hade man börjat titulera henne också, ty ingen hade riktigt kurasch att gå och säga Klara Vester rätt och slätt.

Men en vacker månskensafton äro byns unga ute på äventyr. De komma från fest i ungdomsförbundet och styra genvägen in i Ollas hage. Ålandsjungfrun skall sjungas opp nu mitt i natten.

Full av skälmstyck pressar Kärrtorps Viktor sig fram bland vinbärsbuskarna under fönstret. Han lägger händerna som skygglappar för ögonen och ser in genom rutan.

— Lagg bli, Viktor, säger lillpigan från Åkernäs. Lillpigan har Viktor kär i stor sorg och stor hemlighet.

— Nå, när den ena månan får lura in, så får den andra det väl också, menar Viktor blott.

Symaskinen under fönstret blänker som silver och gull för Viktors ögon. Bara inte myrtenbusken sku stå där och skymma bort alltsamman.

— Vänta, vänta, stäm inte opp ännu, vi ska skåda först. Där är ju bädden, vit och rödrosig. Grann lugg har den jungfrun, gul och vågig som säden på åkern. Och vitt och rödbärgt är hullet, och handen är ju vit och smal som frökens på Åkernäs, viskar Kärretorps Viktor.

Ett styng går tvärsigenom lillpigans unga hjärta.

— Hit med dej, Viktor! kommenderar Helga, den aktade siktern i föreningen. — Harkla er nu allesamman, vi tar till början Internationalen.

Men begynnelsetonen har knappt ljudit, förrän Fridolf, ungdängen från Ollas, har knuffat undan Kärretorps Viktor och ställt sig själv tätt inunder fönstret. Ett gyllene horn blänker till i månljuset och i nästa stund ljuder hornets innerligt väna och dallrande sång:

Kristallen den fina
som solen månd skina
som stjärnorna blänka i skyn.

Ekot svarar långt borta från Ollas skogar. Det svarar sömndrucket, senfärdigt, alldeles som jungfrun därinne dröjande för handen till öronmusslan och suckar och tänker: vad nu, vad nu.

Hon blir väl tvungen att ta kläder på sig. Hon sträcker sig efter den finrandiga bomullskjolen, medan hon lockar upp den sovande katten därborta i pinnsoffan.

Men katten reser sig blott ett tag, sträcker grundligt på alla fyra benen, kniper ihop ögonen och lägger sig åter att sova.

Klara Vester har emellertid redan kjolen på sig och livet knäppt. Hon fäster upp håret i skydd av sin stora myrtenbuske. Mellan de blommande grenarna ser hon en skymt av Fridolfs ansikte. Fridolf, den ljusa gossen, som inte svär åt hästarna när han rider ut dem till bete i hagen. Han, som i förra veckan stack in en smultronbukett på föns-

terbrädet. Han är bara barn ännu, han blev framläst i fjör och har tjänat på Ollas i tre år. Klara Vester ler ett grand där bakom myrtenträdet.

Men där får Fridolf en duktig knuff i sidan av siktern.

— Sluta opp nu med älskogsvisorna. Vad är du för en stridsman och proletär. Sväng om nu till Internationalen. Är ni klara där, Elvira och Anna? Och du, David, är du klar att sjunga?

— Klar har en varit alltifrån vallpojksåren, svarar David, stordrängen från Ollas.

Fridolf får allt lov att sluta mitt i det vackraste stället, ty Gruffas Olof tar vackert det gyllene hornet av honom.

— Inga skall du stå där och trunta nu, när folk skall sjunga, säger Olof.

Och inom kort stämmer Pigbackaungdomen opp Internationalen. Och se den sången klingar och skallar i hagen, så att fåglarna vakna på grenarna, och hästarna börja gnägga och stampa därnere vid bäcken, där de betat i ro efter dagens släp.

Alla sjunga med utom Fridolf. Han är stött och äter vinbär.

Men när man kommer till slutrefrängen: »Ty Internationalen till alla lycka bär» — då tar också Fridolf vinbärsklasen ur munnen och sjunger ut. Och trosvissheten skiner stor och glödande ur alla ögon.

Ljudlöst, fjäderlätt öppnas fönstret.

— Ni sjunger så vackert om lyckan, säger Klara Vester och plockar halvt förlägen på sitt blommande myrträd.

Viktor från Kärrtorp stiger fram.

— Ska Ålandsjungfrun inte låta skriva in sej i rullorna redan här i Pigbacka, att det inte går med henne som med förra sömmerskan?

Klara Vester förstår inte strax. — Nog blev jag upptagen i prästgården. Med frejdebevis kom jag hit från Åland.

— Vi ger nu fargin i prästböckerna. De betyder inte en pipa snus i våra dagar, skall jungfrun veta. Ni är allt efter er tid därute på Ålands skär, alldeles som herrskaperna

vill vara det här i våra byar och socknar. Nej, nej, medlemsbok skall jungfrun ha och det i morgondagen.

Och nu begriper jungfrun. — Men när man har så mycket av det välsignade arbetet så, säger hon. — Och så är man här alldeles som en bofink i skogen. Och bofinken har varken frejdebevis eller medlemsbok och är lycklig ändå.

— Det var mej en nippertippa, säger David så alla hör det. Han småskrattar och börjar utan vidare gå ner åt bäcken till.

— Ja se nog kan man tala grant, menar Helga, siktern. — Men vem skall då strida för sin förtryckta broder. Se, det är det vi gör i vår förening.

— Ja, just det gör vi, instämmer de andra flickorna.

— Och var och en har ändå sin egen plåga. Har man inte det? frågar jungfrun sakta.

— Fargin också, att stå här och språka, säger Viktor nu. — Här kommer ingen längre än katten, när hon skall ta fast rompon sin.

Viktor slår tvärt vänsterom och vandrar ut i månskenet. Och lillpigan smyger efter, litet gladare än nyss i hågen.

Och Gruffas Olof svänger som en herre på hatten och försvinner med Kuddbyflickan bland lummiga träd i hagen.

Också Helga går sin väg. Och hon skakar på huvudet. En sådan efterblivenhet, ett sådant andeligt mörker! Men ålänningarna hade ju aldrig haft tid med annat än med fångst och köpenskap. Och snikenheten band alla deras tankar.

Snart står Fridolf ensam kvar däruppe vid Ollasmors blivande sytningsstuga. Men hans blick är än mer gladelig och skinande än nyss, när han fäster den upp på Ålandsjungfrun i fönstret.

David har klivit upp på vedtraven vid bykstället och sitter där och visslar marseljäsen och betraktar månen. Det skulle ju nog redan vara på tiden att ligga och snarka oppe på Ollas hövind, i synnerhet när man bittida skall opp och ut och resa. Men den

storstassresan, den är nu där så i funderingarna och håller Ollas David klarvaken. Det blir allt en grannare färd än att fara till Lovisa med hölasset. Hur det nu sen skall gå, att hitta fram dit till Hesperialunden. Men Pernåpojken, reskamraten, skall väl veta det, han som en gång har varit i huvudstan och oppreras i ögonen.

Men där skall det bli ett hiskeligt grant gästabud i Hesperien. Där skall samlas folk, verkligt folk, arbetsfolk av olika slag. Dit skall komma stora talare från Ryssland och Estland, och där skall det sättas opp klämmor mot legohjonsstadgan och mot allt annat ont världen. Och där skall det vara broderskap och stor uppbyggelse. Tur var det bara, att skraddarn fick rocken färdig. Och Viktor har lånat sin gummikrage och bröstet med. Röd halsduk har David själv. Stöv-larna är visst litet medfarna de, men bara man gnider träcken av dem och drar över med litet hjulsmörja, så står man sig nog. Inte var kretssiktern Myrsky så fin heller, när han kom till Pigbacka och höll tal.

Men där sitter ju Helga vid albusken och funderar riktigt med knogarna under hakan.

— Siktern ska si opp på mån, nu är hon grann, menar David.

Men Helga sitter där bara som trollet och tiger.

— Om en sku gå opp och sova då. — David fäller sig ned från vedtraven. — Och sova jo, att en orkar festikulera i morgon i huvudstan.

— Kommer David ihåg att hälsa kamrat Krasnova, säger Helga med vemod i ögonen. Helga är så bitter över att hon ingen fridag fick att fara med till fest, till arbetets stora fest i den stora staden. Hon skulle haft ett sådant glödande rättfärdighetstal på hjärtat.

Men David har tagit sig en fundering. — Är det karl eller kvinna, frågar han.

— Kvinna vet han väl. Det är just hon, som håller tal om legohjonen.

— Så så, en ska väl bjuda till att göra heder för Pigbacka, säger David och börjar gå.

Där sitter Gruffas Olof med flickan sin under asparna. Men David låtsas alls ingenting om, han går förbi, utan att se åt sidan.

Ollas David har just ingen fallenhet för älskog, han håller sig gärna litet på avstånd från flickskvittor och deras falskheter. På ett möte svor han sig en gång med hull och hår till den nya läran, och den röda fanan omhuldar han som den vänaste brud.

Men där är ju Viktor också och pratar med lillpigan. David som vet, vad slags kanalje Kärrtorps Viktor är, drar litet på munnen. Och han kan inte gå alldeles tyst förbi:

— Linda, Linda, akta sej! Bromsen surrar kring blomman och far sin kos.

Men Kärrtorps Viktor och Ollas David äro annars precis som bröder.

Fridolf tyckes just ha brutit sig ut genom det täta buskgärdet där uppe vid stugan. Han har en blommande myrtenkvist instucken i det röda hattbandet, och solsken har han i ögonen, fastän det är mitt i svala månskensnatten.

Han slår lite blad och skräp från rocken och ser triumferande på David, som kommer stigande uppför sluttningen.

— Du är allt kvick att gå och fria du, menar David.

Fridolf säger just ingenting, han ler bara och börjar gå i bredd med David.

— Tag och blås marseljäsen nu, så gör du någonting klokt, säger David.

— Jo, bara man inte sku få länsman ihop med sej.

David småskrattar. — Är du kanske rädd för Gali-herrn också?

— Jag tror Gali-herrn spelar som bäst i trädgården sin därborta bakom svedjelandet. Kan du höra?

David lyssnar. — Någonting knirrar där. Ja, den token har också gått och läst sej för-därvad.

— Nog är det många som påstår, att han skall vara klok. Blidbyherrarna lär ofta sitta och byta vett med honom. Hur mycket vett Blidbyherrarna sen själva har?

— Fargin vet. Men nog språkar han sådana fånigheter, när en står där som mönster åt honom till tavlan han målar. Där skall han ha en att stå utan en tråd på kroppen. Vi blev ju nästan i strid, när en sku hålla byxorna på sej. Och i full storhet ämnar han måla å en. Det blir nästan lika stor bild som altartavlan i gamla sockenkyrkan. Men hur var det han sade härom afton, när en kom inom trädgårdsporten. En försökte riktigt lägga det på minnet, det var så komiikt. — Var hälsad min Adam, sa han, du för med dig en fläkt från paradiset lundar. Genom årtusenden ser jag Fadrens öga vaka över dig och välsigna dig, där du vandrar inunder de blommande träden.

På slikt vis kan han stå och språka. Men han består sådana fina cigarrer, och också för betalningen lönar det sej att stå där och långledas ett par gånger i veckan. — Men kläm till nu med marseljäsen!

Och Fridolf gör som David ber.

Han spelar hela vägen, där de draga genom byn. De marschera tätt förbi läns-

mansgården, men ingen annan än en hund-racka kommer fram till staketet och skäller. Hos handelsmans rör de bara litet på gardinerna i bodkammarn.

Och Fridolf blåser ostört på ännu, när de stövla upp för bron till Ollas hövind!

Dagen lång sitter Ålandsjungfrun vid sitt arbete i stugan, helt lycklig utan medlemsbok bland granna tygstycken, halvfärdiga liv och rynkade remsor och våder.

Ollasvärdinnans klänning är just färdig till provning, och Klara Vester tar sig nu en liten vilostund med händerna knäppta om nacken.

Men då går där en karl förbi hennes fönster. Han snyter sig ljudligt, när han stövlar in i förstun.

Jungfrun kastar Ollasmors klänning ifrån sig och går att öppna.

Det är Ollas David, som stiger in över den vitskurade tröskeln.

— En sku till början hälsa från huvudstan, från Hesperialund och från Johannis Döparns kyrka.

— Tack, tack, sticker Ålandsjungfrun glatt emellan och plockar undan remsor och våder, så att den bredaxlade drängen får plats att sitta i pinnsoffan.

— Annars sku en bara ha en affärd här med jungfrun. Männ det sku lämpa sej att pressa opp grannlåten här, säger David och hamlar efter den röda kravatten, som tvinnat sig så illa om gummikragen, att självaste rosetten sticker upp invid vänstra örat.

— Åja, nickar Klara Vester, det går lätt att göra den krumeluren slät och fin.

Hon går strax till spiseln och jämkar på elden. Lodet på pliten fräser nästan ännu, när hon hastigt väter en fingertopp och blixtnabbt vidrör järnet.

Men David har ännu inte fått något grepp om den tilltvinnade halsrosetten. Själva knuten sitter redan mitt baktill på nacken och pinar och gör förtret. Han slår de kraftiga händerna till vila på knäna, pastar litet och höjer sin blick upp till Ålandsjungfrun, som står där och bara ler och ser på.

— Kanske får man hjälpa litet, säger hon slutligen.

David böjer genast tacksamt på nacken, och inom kort har Klara Vester lyft hela oket från honom.

— Nog kan det också ha sina omständigheter att vara som herre, säger han och ruskar befriat på huvudet. — Det järnbandet tar en inte flere gånger på nacken. Men huru tror jungfrun det blir med den röda slipsen där? Se den vill jag hålla, den skall jag bära till dödedagen. Blir den slät och fin ännu männtrö?

— Alldeles säkert blir den det, säger jungfrun och gör i ordning sin stryk-bädd.

— Si det var så, fortfar David, att det regnade riktigt ett förbaskade rapp där i Hesperialunden, så en var både våt och torr om vartannat, och kläderna, de turom krympte och tøjde. Men ett sakulis grant gästabud var det annars.

— Var det dans, frågar Klara Vester litet nyfiket.

— Dans var det ju nog på sina ställen. Men karusell var det, om jungfrun, som är från vilda skären, vet vad karusell är för något.

Klara Vester nickar. Hon visste kanske inte, vad karusell var för en rolighet. Hon ber David berätta litet.

— Åja, nog gick det som smort för en hela resan. Hatten blåste visst nog i sjön, innan en kom in till stan. Nå fargin, när Pernåpojken fjäska och knuffa en i sidan och hade en att skåda ut genom fönstret, när vi for förbi den stora stenborgen, som är proletärerernas eget palats. — Det sku allt vara något för jungfrun att skåda. — Nåja, hatten den for då, alldeles som när kråkan flaxar över åkerlappen. Det bara susade litet om öronen.

Men vad var det, annan hatt fick en strax, när en kom inom Hesperiens portar. Och limonad gav de en strax att dricka. En är säker på, att hade en kommit dit naken, hade de gett en kläder också. Kanske inte finnen och kanske inte finnsvensken

ändå. Men se ryssen! En ryssfän med långt hår träffade se en, och strax klämde han om en, som hade en varit ege pojken hans. — Kamrat, sade han bara, tog hatten av sitt eget lurviga huvud och slog den på mitt.

Si sådan är ryssen, han ger skjortan från kroppen, om han bara råkar ha någon. Han är aldrig kinkig. Si det var bara det gamla kejsrerliga huset med svit, som sög ut både eget och andra folk.

— Aj, aj, tro ändå inte så säkert på ryssen, menar Ålandsjungfrun. Man har visst sett litet av honom därhemma på ön. Men man vet ändå, huru lätt han gråter och skratrar på samma dag.

— Kan vara lite på det modet med honom, men slik en är också själva vår Fader i himmeln. Månne han inte kludda till hela den här jorden nästan bara på skälmstyck. Och hurudana är alla belätana hans i andra länder, säj det. En menar kungar och adelsmänner och fräseherrar och slikt. Skall man kanske kunna tro på dem? Har de inte med alla helvetes konster bussat fred-

ligt folk, arbetsfolk mot varandra. Åja, nog har de fått ragassa och spela med folkets barn. Det är så att blodet börjar koka i kroppen på en människa, när en riktigt tänker på saken.

David slår hårt sina breda handflator mot knäna.

Klara Vester ser hastigt upp på den kraftiga drängen, men hon säger ingenting.

— Jungfrun ska inte bli rädd. Hon är visst en svag skapelse, ett blomster på ängen. Se det är bara det, att vi proletärer nu vet, var det är som skon klämmer, vi vet nu, var bölden sitter, som pinar folket i alla länder, och se nu är tiden kommen, när hon skall klämmas ut. Och går det inte med mindre, så får vi ta till kniven.

Klara Vester ryser till och ser förskräckt på drängen. — David skall hellre tala om någonting roligt från resan.

— Ja se hon är då en nippertippa, säger David och ser redan helt fridsam ut.

— Nå, det gick ju runt så besatt. Karusellen menar en. Vi stod länge med Pernå-

pojken och lura på den. Han hade reda på, att det var elektriska krafter med i spelet. Och han tyckte, att vi sku proba på. När karusellen då stannade ett tag, for han opp och satt sej att rida på en trähäst med eldröda seldon och skyggglappar. Och helt lustigt hamnade en själv också i en liten eka, där det satt ett mörkt småskrattande fruntimmer i fören eller aktern. Vilketdera det var kunde en inte veta, för att det for omkring redan så besatt. Och ekan åter hoppade opp och ner, och det skvalpade och gungade som i värsta sjögången på storträsket. Och mitt inne i Hesperialunden på en rödklädd lave satt tjugo kamrater och blåste marseljäsen, så det dunkade och klingade om öronen. Och det var rätt lustigt och lätt för en proletär från landet att leva och festikulera.

Men vete fargin, vad som då for i en. Det blev oroligt i bröstkorgen. Och ekan gungade och karusellen gick runt för hin håle. Var det då rakt döden, som sku ta en. Det hjälpte inte att ropa stopp, och när en sku försöka kasta loss från hela ekan, tog det

mörka fruntimret fatt i rockskörtet, och hon skrattade så de vita tänderna lyste. — Släppen för fan, skrek en åt henne. Men då stannade det bums alltsammans. Man sku vara god och stiga ur. Tusen, sinom tusen stod åter och väntade att få komma opp och åka.

Men en kunde varken stå eller gå. Pernåpojken och en annan kamrat kom då och drog en bort att ligga i gräset. Och det var rätt håken till sjukdom en hade fått.

Men det mörka fruntimret hämtade sen limonad, och en drack, och det vederkvickte en åter. — Är det Traslova, sade en då. Men hon begrep ingenting och svarade ingenting. Hon småskrattade bara. — Sku bara hälsa från alla röda i Pigbacka, sade en återigen. Men hon for sin väg då redan.

Men sen blev det riktigt stort krambambuli. Det blev det, som kallas fyrverkeri. Det var solar och det var stjärnor. Och det regnade silver och gull, och det fräste och smattrade, och det smällde och knallade till på den fason, att en bara kunde sätta sej opp och lura på det. Och det slog

ett eldsken på himmeln, och en kunde läsa stora brinnande ord om lyckan, som vi drängar och legohjon engång skall få.

Och så de agitatorerna talade från predikstolarna. Allt det sade de ut, som en själv har gått och funderat på alltifrån vallpojksåren. Orätt sku en gång ännu bli rätt. Och det svor vi på, och det hurrade vi på, så det ekade och skallade över hela Hesperialunden.

Jungfrun är färdig med strykningen. Halsduken är slät och fin. Den är som splitterny.

David är nyter och bockar djupt.

— Men orgelmusiken i Johanneskyrkan, var den inte som ett brus i skogen, frågar Ålandsjungfrun. Jag har hört den en gång som barn, när jag var med på en fiskmarknad i staden.

— Just som ett brus i skogen var det, jo. Jungfrun har rätt. Men det är återigen en annan historia. En måste väl ut nu och se om hästarna. I morgon bitti skall Ollasvärdinnan kuskas till mågen sin i Svartjärv.

Men jungfrun kunde ju vara vänlig och i lördag kväll sticka sej ut till Bisas gunga. Det är fullmåne nu alla kvällar, så det är ljusst och grant i skogsbackarna. Där kunde en ju språka vidare om stassresan.

David tar sin mössa, han är färdig att gå.

Klara Vester står och slätar om sin katt. — Nå man vet nu inte, säger hon och ser vänligt på David.

Då knaprar det på dörren, och Ollasvärdinnan träder in.

— Gu da, gu da härinne. Men är det inte rätt utav våra karlar, som krupit in i jungfruburen?

— På det modet är det nu, men nu kryper en ut igen, säger David lugnt, och så går han.

Men Ollasvärdinnan är kvick i vändningarna. Där står hon redan i bara underkjolen och lentygsärmarna. Sömmerskan får lov att skynda på.

Kjolen tyckes bli rätt bra. — Spegla sej nu, säger Klara Vester, där hon ligger på

knä och mäter och sticker om fällen. — Vippar den kanske framtill?

— Inga vippar den, den är ju så hiskeligt grann, menar Ollasmor.

— Nog vippar den ändå något, säger jungfrun och ser litet bekymrad ut. Hon fäller ned fällen en smula.

Ollasvärdinnan kastar ögonen i spegeln. — Hui, det går runt i huvudet. Det slår hinna för ögonen. Inga vill en skåda dit.

— Jo, spegeln är oklar, jag köpte den av ryssen, suckar Klara Vester. — Värdinnan skall gå litet närmare, man ser bättre då.

— Inga är det nödigt. Var har vi tröjan, vi försöker den nu bara.

Jungfrun hjälper varsamt på det lätt hoptråcklade livet.

— Se så där ja, säger värdinnan ganska belåtet, men plattar ändå ned en smula det alltför veckrika bröststycket.

— Nej, nej, varnar Klara Vester, vi måste göra det litet sådär yvigt. Värdinnan är mager och torr. Vi får lov, att sätta in litet fyllning där inunder.

— Hjärtandes, skrattar Ollasvärdinnan. Sådana falskheter jungfrun hittar på. Nej, se nog var man fyllig och mjuk i unga dagar, fastän man nu är som torrt skinn, som Ollasen brukar säga.

Ålandsjungfrun ler, men säger ingenting, hon ringar ur och klipper och sticker bara. Nog skall hon sätta fason på Ollasmor, som hon gjort det med andra värdinnor. Ty det är hennes fröjd och hennes yrkes innersta hemlighet.

— Men vad kunde vår David ha hos jungfrun att bestyra, undrar värdinnan.

— Han fick bara sitt röda krås lite oppressat.

— Ja, ja, suckar värdinnan. Det är bedrövligt med tjänstfolket nuförtiden. Bara guleja vill de. Våra drängar är rätt fåniga bägge två. I föreningarna läser man i dem alla tokigheter varenda kväll, och om söndagarna, när de någongång är hemma i gården, då håller David tal och menar, att det en gång ska vändas opp och ner på Guds ord och hela världen. Han talar om fåren och gettren och om kapitalistren och —

vänta nu — vad är det för titel de har på sej själva: pro- pruprulletärer, tror jag det är. Se fint skall det låta.

Huru hade inte David en morgon spikat upp ett språk ovanom stugutrappan, där det står att läsa i stora ord: Pr — pru — proletärer, i alla land, förenen eder.

Ingenting förargar mej så mycket som det talet. Men då tog jag en dag mitt vackra språk, detdär ifrån Pesaltaren: »Herren är min herde, mig skall intet fattas», som jag haft att hänga inne i kammarn. Och jag förde det ut, och hängde det ovanom salsförstun, liksom till en varnagel och uppbyggelse för alla.

Men vad tror jungfrun jag fick höra, när jag en dag stod ute på gården. Eller jag var just på väg till handelsbutiken.

— Si på! Kapitalistren börjar klarera riktigt med svart på vitt nu, sa Kärrtorps Viktor, när han kuska förbi på vägen, så det slog gnistor om hästföttren.

När jag kom hem från handelsbutiken, sa jag till Ollasen: David skall ur huset, och det strax.

Men vem rör numera på tjänstfolket. Där går han bara och visslar i stallet och i stugan och var han vill. Ollasen själv är också alltför beskedlig. Han säger bara: Låt pojkarna vara, och låt dem läsa vad de tycker.

Se det är så — jag kan ju säga det sådär oss emellan — att Ollasen själv alla tider har varit en riktig fritänkare, liksom han inte heller har spottat i glaset i sina dar. Just då när han fria, var han nykter och liksom lite troende. Men sen har det nog varit att kursa med honom. I trettiosju år. Nog var det bråk, skall jungfrun veta, att någonsångång få honom till skriftermål. Oj oj, hästen stod och väntade utanför trappan, men han sku ännu sitta och röka litet, han sku i skåpet och smutta litet, medan man stod som på nålar och fick tala vackert bara, fastän man höll på att spricka av förtret. Åja, nog har man haft att tas med, skall jungfrun veta. Oj oj, och sen i kyrkan. Där sku han bara stiga opp och börja risonera och förbrödra sej med prostén, så man bara

fick av alla krafter hålla i rockskörtet och böna och be.

På senare år har jag inte mer haft honom i nattvardskyrkan. Jag har tänkt som så: Jag går nu själv bara, och Gud vare hans själ nådig.

Annars är Ollasen ju nog en beskedlig karl. Han vill ingen illa. Härom dagen hade jag rätt roligt åt honom, när vi hade slakt på en kudde, som var född och uppvuxen i gården. Ollasen tog en kont och for av till svampskogen. Han ville varken se eller höra av hela kalaset. Se det är nu hans natur.

Men med drängarna lirkar han för mycket, det är så sant det. Han sitter på trappan och språkar med dem om kvällarna. Han bläddrar i deras böcker och läser deras tidningar. Och när Fridolf sitter oppe på loftstrappan och blåser nymodiga marscher — oj, oj, i fjor kunde han ännu någongång blåsa »Vår Gud är oss en väldig borg», och så innerligt vackert sen — ja, då blir Ollasen riktigt i tagen och ropar på mej, att jag skall ut och höra på märrsiljåsen, eller hur

håken han säger. Ja, fick Ollasen riktigt råda, sku han kalasera för varenda dräng i Pigbacka, och nog kunde han också vara i stånd, att skänka bort allt vad vi äger och har. Sådan är han.

— Kanske Ollashusbonn bara vill leva efter Kristi lära, menar Klara Vester.

— Nåja. Vårdinnan blir liksom funder-sam ett ögonblick. Men hennes blick drar sig ned åt kjolfållen till.

— Kanske lite mera rynkor i sidorna inte kunde skada ändå. Eller hur menar jungfrun?

— Vi ska se, säger Klara Vester, medan hon passar in ärmarna. Och sen förlöper provningen vidare under stor tystnad.

Slutligen är då allt väl instucket och noga inpassat på sin plats. Varsamt kläds det hoptråklade livet åter av. Klara Vester ser belåten ut, ty klänningen tyckes bli just som hon vill ha den.

Men nu väntar Ollasvärdinnan bara på, att jungfrun skall vända ryggen till ett ögonblick. Myrträdets har hela tiden brunnit

hennes i ögonen. Hon vill, och hon skall snyta ett skott.

Och hon har tur. Katten står ju på två ben uppe på bordet och dricker och lapar vatten ur jungfruns vitskurade träämbar.

— Si, si, på katten, säger värdinnan blott.

Och katten får en läxa av sin matmor, och en skvätt mjölk i sin lerkopp på golvet. Och Ollasvärdinnan får under tiden myrten-skottet lyckligt infubblat i kjolfickan. Och det kommer säkert att växa och slå rot, det vet hon, ty nu är det ärligt stulet, såsom det skall göras med myrten och pelargon och med annasöga.

— En sådan grann myrten, den jungfrun har, säger Ollasmor i dörren. — Det sku allt passa bra för henne, att stå brud nu, när den blommar. Fastän nog är allt karlfolk så fånigt nu, eller rött som Åkernäsfrun säger, så det just inga är värt att se åt dem.

Ålandsjungfrun säger ingenting. Hon ler inom sig och vänder litet på sin blommande buske i det soliga fönstret.

På lördagskvällen är Bisas gunga fullsatt med flickor. De är så rödrosiga efter bastubadet, att hela gungan bär som en krans av nyponblommor. Aftonvinden fläktar lätt över Bisas steniga skogsbacke och borrar flickornas slickade luggar.

Pojkarna syns inte till ännu. De bada sig nu i sin tur rena från veckans sot och damm i gårdarnas badstugor.

— Inte kommer Ålandsjungfrun till gungan i kväll, säger Helga. — Det visste man. Hon är rädd för medlemsboken som katten för vattnet.

— Vem saknar henne då, frågar lillpigan från Åkernäs.

— Just ingen, men David sade i går på mötet: I morgon kväll får ni språka med nipertippan från hagen.

— Det visste man, jo, säger Kuddbydejan. — Ni vet inte heller, vad jag vet, det som prostens Mari visste berätta. Jungfrun i hagen lär vara en flickas flicka från Ålands yttersta skär och dotter till någon hög herre.

Ack, så, nu begriper alla, varför hon har sådana frökenfasoner. Men att hon just hittat till Pigbacka med sin symaskin.

Men Kuddbydejan har reda på den saken också. Jungfrun var ju släkt till förra sömmerskan, och förra sömmerskan hade skrivit efter henne redan i sin livstid, för att få henne till hjälp och lärflicka. Men se flickan kom inte, förrän hon själv fick bli mästare.

— Vem manne fadren skall vara?

— Kanske det är Grönbymagistern?

— Ja Grönbymagistern har nog seglat land och rike omkring i unga dagar, så vad skulle det vara för en omöjlighet.

— Och bara hon inte liknar Grönbymagistern över ögonen, menar Kärrtorps Anna.

— När har Anna tittat så noga genom magisterns glasögon, skämtar någon. Lillpiggen skrattar.

— Skratta ni, men nog kom Grönbymagistern mej en gång alltför nära där bakom Gruffas svedjeland, så jag gav honom en örfil.

— Att du vågade.

— Kanske man sku vara rädd. För resten var där inga andra vittnen än Gruffas tackor som stod och titta.

Helga har suttit och funderat en stund.

— Vad allt här i världen ändå hänger ihop som lera och långhalm. Herrefolket och det riktiga folket är ofta mer släkt, än det vet. Eller mera än herrefolket vill veta. Men därför skall vi, som hör till folket, lyfta huvudet högt, kom alltid ihåg det, flickor. Och ni skall veta, att just halvherrskapet kan vara vår värsta fiende. Kommen ihåg, vi tar ingen befattning mer med Ålandsjungfrun.

— Ja men, nog vill jag gå dit ändå, säger Kuddbyflickan. Ålandsjungfrun syr liv så lediga, och ändå sitter de som gjutna.

— Men vi bör inte, säger Helga och ger litet fart åt gungan. Hon tänker nog också

på det blommiga klänningstyget hon har i kistan däruppe i loftet på Åkernäs. Nätt ville hon ha den klänningen gjord, men ändå.

— Nej si, där kommer badumännerna, ropar Kärrtorps Anna.

Flickorna maka sig strax tillhoppa, så det blir gott om ståplatser.

I ett språng är Gruffas Olof uppe på gungan, och den tyngande kransen av flickor svänger redan upp i skyn.

Men flickorna varken skrika eller skratta i höjden, varför Olof gör ett konsthopp bort igen från den knakande gungan.

Och han hamnar mitt i högen bland pojkar, där de lagt sig ned i ljungen, som växer så röd och vild kring Bisas gunga.

— Vad sörjer ni för? Lade ni finnkärin- gens spådom så djupt på sinnet, frågar Olof.

Ingen svarar något.

Men flickorna hörde Olofs fråga. Och nu komma de till. Gungan blir nästan tom i ett tag. Endast Helga sitter ensam kvar.

— Har finngumman spått? Vad har hon spått? Spådde hon i kort eller kaffesump? Säg fort nu.

— Säg inte åt dem, ropar Fridolf. Fridolf har tacklat upp i en tall och ser ned på alla de andra.

— Tyst du med trunthornet! Du skall bara blåsa du, det kan du, säger Kuddbyflickan.

Men Anna vet ett gott råd att få ljud ur David. Hon sticker honom i nacken med ett vasst tallbarr.

David sätter sig hastigt opp.

— Nå fargin i er, jäntor. Tror ni vi hade kaffesump till hands mitt på landsvägen. Nog var det käringen, som tog kortpacken ur kjolfickan och sku spå, om vi ville eller inte.

— Föll korten röda eller svarta?

— Nå röda, röda, som besatt.

— Men det är bara kärlek och bröllop det. Inte sant Helga, hör på, du som också kan spå, ropar Bisas dotter bort till Helga på gungan.

Helga nickar.

— Inga, inga var det kärlek, säger David, nej det var ingen lek alls, som finnkärningen kunde läsa ur korten. Blod såg hon bara, blod och strider. Och just här i Pigbacka sku drängars och legohjons blod flyta i strömmar, och allt sku ske, då när jorden höll på att dra vitrocken av sig. Valkotakki, sa kärningen. Snön menade hon, begriper ni väl.

Helga kommer fram till de andra. Hennes ögon lysa och brinna. Blir här krig, säger hon, då är det inte bara drängars och legohjons blod som skall flyta. Har ni klart för er det, pojkar? Var säkra på, att det är Grönbymagistern, som vill sätta skräck i er genom en mutad spåkäring.

— Ånej, inga biter slik trollpackalåt på Pigbackapojkarna, säger David. Det är bara som att spotta i brasan. Det fräser lite, och sen brinner det igen utav sjutton. Nej, se rätt skall vara rätt, men orätt skall också göras rätt både här i Pigbacka och i hela världen. Kanhända får en ge både lekamen och blod för den saken. Och det gör vi utan skräck, eller hur pojkar.

David slår hårt de kraftiga handflatorna mot knäna.

Helgas ögon lysa och brinna. Hade hon blott fått vara en pojke bland pojkar.

— Kamrat, säger Kärrtorps Viktor, jag känner det just som du säger.

Men Bisas dotter torkar ögat med förklädssnibben. — Ska ni nu bli som utrikarna, som bara vill slåss.

— Utrikarna har du däroppe i mån. Och fargin vet, hur de där ragassar och lever till, säger David och ser fundersamt på det lysande klotet, som långsamt glider fram ovanom Ollas skogstoppar. — Men inrikare är vi alla på denna jorden, och till bröder och syst-rar är vi skapade varenda en. Men ni vet, huru storbröderna har ärtat opp småbröderna mot varandra. Och medan småbröderna slåss, äter de stora opp deras mat. Men nu har småbröderna märkt bedrägeriet, och se nu ska storkaxarna ha stryk, stryk, stryk, så det håller. En frågar er här inför månen, skogen och ert eget samvete: Har en inte rätt?

Fridolf uppe i trädet tar då till ordet.

— Nog har du rätt alltid, inte är det tal om det. Men vet du, när man skådar omkring sej häröppifrån, så är Pigbacka så litet, och världen är så stor, och herrgårdarna är så många, och storbröderna har ännu så många ödmjuka tjänare, som skyddar dem på alla sidor. Så det blir nog vi som får stryk, om det gäller att slåss.

— Än sen, infaller Helga livligt. — För rättfärdigheten dör ingen förgäves.

— Stryk fick en redan som vallpojke av Grönbymagistern, när ett av fåren gick ner sej i kärret, medan en slumrade litet i solgasset, när skogsbacken och hela världen var så besynnerligt tyst. Jo, stryk fick en då så stjärten blödde, men nu lever en än, menar David.

Han kastar sig raklång i ljungen och börjar bombardera Fridolf med tallkottar i benen.

— Ser du däroppifrån något till nipper-tippan från hagen.

Fridolf blir inte strax färdig med svaret.

— Lika bra, att hon håller sej borta, menar Helga. — En främling är hon bland oss.

— Inte har jag kommit att skåda åt Ollas marker ens, kommer Fridolf nu fram med.

— Och just ditåt har dina ögon brunnit hela tiden, nog har vi sett, skratta Kuddbyflickan och Kärrtorps Anna.

— David, ta och knip om dedär skvittorna litet, säger Fridolf.

— Låt dem spasa, säger David.

Men Bisas dotter ber att Fridolf skall spela. Hon ber med så milda ögon. Hon vill åter höra den gamla visan om kärleken, den som Fridolf kan blåsa så besynnerligt vackert.

Och Fridolf låter ej länge be sig, ty det är hans hjärtefröjd att blåsa i gyllene hornet.

Kristallen den fina
som solen månd skina
som stjärnorna blänka i skyn.

så ljuder den gamla visan ut över Pigbackas skogar.

Bisas dotter sitter där med våta ögon.
Hon sjunger sakta med:

Du ädela ros
och förgyllande skrin.

Där är en sådan ljuvelig sorg i den visan. Det är brudgummens rop efter bruden alldeles som i Kung Salomos höga visa. Och Bisas dotter drömmer: Hon är en blomma ifrån Saron och en lilja ifrån dalarna. Hon vandrar på gröna ängar och brudgummen kallar henne. Stor är hennes hjärtas kärlek och hennes ögon äro som duvoögon.

Och där sitter hon ännu länge och ser långt, långt bort, sen hornet tystnat.

— Vad manne Elvira funderar på, menar David.

— På allrakärestan sin, vet ni väl, svarar någon.

Men nu slår Helga hårt i marken med en skalad björkpiska.

— Aldrig, aldrig, har ni något allvar i sinnet, säger hon. — Kärleksvisor är er

själaspis. Fridolf, tag och stäm upp marseljäsen, så det blir kurasch på er.

— Siktern talar om själaspis, säger David och sätter sig upprätt helt långsamt. — Själaspis kan ni alla få i Uppenbarelseboken. Si, en blev ju väckter på stassresan. En blev väckter i Johannes Döparns kyrka, den natten en satt inlåst där. Och inte var det någon lek skall ni tro.

— Han flöjtar, säger Kärrtorps Anna.

— Inga, inga flöjtar en något. Si en sku pröva på allt på den resan. Det var just sista kvällen där. En kan ju lägga ut saken för er här denna aftonstund.

Pernåkamraten hade ännu litet pengar kvar i penningpungen, så han kunde få inträde till tiatern, där de sku visa ett sådant stycke som hette Sanningen. Folkskådespelet i tre aktrar stod det att läsa på plakatet i ett glasskåp utanför på väggen.

Vi stod länge och lura på det.

Men när en sen skåda i penningpungen, fanns där inte en fyrk över det som resan hem till Pigbacka sku kosta.

— Gå du ensam då och skåda sanningen med egna ögon, eftersom kyrkan räcker till, sa en till kamraten. Och han gick. Och där stod en sen och det blev rätt olustigt i brystet en stund.

En började sen bara skrådda backa upp och backa ner med stengatorna. Och en kom till en skog eller park, som var så putsad och klippt som trädgården på Grönby. Men mitt i parken invid en herrgård hade de spänt upp en säckväv. En slapp till att lura litet genom ett hål i säckskranket. Och ni sku sett och hört, hur de levde till i en stor kupa. De skralade rätt som tokiga och en kvinna skrek, som hade man stuckit kniven i henne. Och nedanför kupan satt herrar och svettades och drack och hade roligt. Opprett sku den leken heta, men inte hade en gett en pipa snus för det spektaklet.

| Livsens Bilder surrade de med också i vart gathörn. Men slikt sprattel vill ett redigt landshuvud inte rätt tålas vid, och inträde skall det betalas överallt.

Men sen föll det sig så, att en träffade komma till aftonsången i Johannis Döparns kyrka. Se där var det enda stället, där en kunde komma in utan betalning. Så att en tog mössan i hand och marssade in.

Orgeln spelade rätt grant därinne. Det var som skogens brus, sa Ålandsjungfrun, som har hört det som barn en gång. Och just som furuskogens sus på vårvintern var det.

Men oppe i högsätet satt några gamla fruar med raggiga orrfjädrar i hattarna, och viskade varandra i öronen som turturduvor. Annars var det bara tomma bänkar. En hade kunnat få liggplats mitt i korsgången, om det bara hade varit lovligt för en utmarssad karl att lägga sej. Stengatorna är rätt ett helvete för föttren. Vad vet ni här i Pigbacka.

Nåja, en var nu lerig och dammig om stövlarna, så en sökte sej litet skymundan under loftet. Predikstolen kunde en inte se, men föttren var så sjuka och såra, så att en satt, där en satt. Och orgeln spelade, och furuskogen susade, och ögonlocken började

bli tunga, och hela kroppen blev tung som bly. Det var rätt åter som döden hade kommit ihop med en alldeles som i Hesperien. Men inga var det döden, si, en var bara så utmarssad. Inte har stassherrarna det så lätt heller, att gå på heta stenar med den vita klovän om nacken. De lider, de lider nog i hemlighet varenda själ, det kunde en se.

— Det sku man tro det, avbryter Helga och skrattar.

— Berätta nu fort, hur det sen gick, säger lillpigan.

— Ingen brådska, menar David. — Nå, orgeln spelade sen bara liksom från evighet till evighet. Och sen var det ingenting vidare. Nej, ingenting vidare förrän på morgonkvisten, när solen började gå opp. Då blev en så vaken som en ännu aldrig har blivit i hela sin tid. Vad vet ni här i Pigbacka. På morgonkvisten, när solen gick opp, satt en inlåst i Johannis Döparns kyrka allena med Gud och sej själv, eller allena med sej själv och sitt eget samvete. Fargin

vet, hur det rätt hänger ihop med dedär sakerna.

Men inga var det tillhörjandes trivsamt där i helgedomen och fördömsen, ska ni veta. Att komma ut på hederligt vis i det världsliga igen, var lika omöjligt som för karmelen att gå genom nålsögat. Svetten lackade rätt ur pannan, som hade en suttit oppe på laven i maltbastun. Intet världsligt buller kunde en höra och när en tacklade opp på fönstermuren, såg en inte skymten av en medmänniska. Men att slå sönder fönstren i Guds hus, det lät en allt bli ändå. En kunde ju vänta litet.

Och en tacklade ner från fönstermuren igen och började gå skåda omkring sej.

Men slik en besynnerlig altartavla! En kunde tro, att den sku föreställa skapelsens morgon, som är beskriven i bibliska historien: Först såg en bara blått och rött, men när en hade betraktat en stund, såg en tydligt hur någonting stilla rördes vid himlaranden. Säkert var det Guds ande som svävade över vattnet.

Men ser ni David från Ollas lät inte skrämman opp sej. Han var redan som hemma där i helgedomen.

På en bänk ovanom korsgången hade någon av de orrfjädrade fruarna glömt boken efter sig. Nå det var också Nya testamentet, när en gick närmare och började lura i den.

Och vet ni, vad en då råkade läsa i Johannis Uppenbarelse, adertonde kapitlet. En läste det sju gånger å rad, så det sitter i minnet.

»Fallet, fallet är det stora Babylon. Det har blivit en boning för orene andar och vederstyggliga fåglar. Ty alla folk hava druckit av hennes skörlevnads vredesvin, och köpmännen på jorden hava riktat sig genom hennes yppighets makt. Ty hennes synder räcka ända upp till himmelen och Gud har kommit ihåg hennes orättfärdigheter. Betalen henne, såsom hon har betalt, och given henne dubbelt igen efter hennes gärningar. I den kalk, vari hon iskänkt, iskänken dubbelt åt henne. Så mycket som hon har ärat

sig själv och levat i yppighet, så mycken pina och sorg given henne.»

Där har ni det. Och vad tror ni Babylon är annat än denna världens kejsarhus och köpmanshus och herregårdar. Och vad tror ni Grönbymagistern är annat än ett barn till vilddjuret med kopparklor och järntänder, bibliska historien också talar om. Se ni vet så litet här i Pigbacka. Men försöken på att göra en storstassresa, så nog skall era ögon öppnas. Gå ni språka bara med en stassproletär, så blir ni stå där och gapa. Han vet allt. Han vet, hur det rätt hänger ihop med kapitalerna och intressena. Allt fick en höra och lära där under träden i Hesperialunden. Men stryk skall Babylon ha, stryk.

— Men hur kom du ut ur kyrkan då, säj fort, säger Kärrtorps Anna.

— Genom dörren, vet ni väl, på hederligt vis. Människan kommer alltid ur förtappelsen, bara hon inte fjäskar.

Då när solen redan sken stort och grant in genom fönstren kom en kvinnsperson in

med långborste på skuldran och ett vatten-
ämbar i handen.

Hon blev blek som lärft och förlorade
målföret, när hon såg en sitta i bänken och
studera skriften.

— Var nu inte rädd, sa en då. — Dethär
är David Ullasson från Ollas i Pigbacka by.

Men skriftens ord satt en i hågen. Och
en började tala till kvinnan på vänligt vis.
Vem du än vara må, är du viss och stadig i
den nya tron, den röda tron, säj kvinna. Är
du med proletärerna, som är dina bröder
och systrar, när det gäller att störta det
gamla Babylon. Är du med om att hälla
dubbelt i kalken.

Men då blev kvinnan rätt från vettet,
satte ner vattenämbaret vid altarringen och
sprang ut.

Nå, då slog en boken ihop, satte mössan
på huvudet och marssade långsamt ut efter
det vettskrämda fruntimret.

Och så stod en då ute i det världsliga livet
igen, där det dundrade och skramlade och
hundrade vagnar och kärror kilade av och an.

Sen började en bara söka sej hemåt Pigbacka åter. Och bra gick allt sen utan omständigheter.

Men ni flickor, ni borde allt få skåda ett sådant nätt spektakel storstassherrarna ställt upp åt sej på torget. En undrar just vad ni sku säga, när ni fick se en välväxt naken flicka, som står och kråmar sej för några fula fiskar. Och vattukonster och hornmusik.

— Fy, säger den blyga Elvira.

Men David har litet skratt i ögonen. — Hon var bara utav bronsch, Elvira.

Men nu stiger David upp och går att pröva vad gungan kan hålla. Den knakar i fogarna, när han gör några kast.

Men ingen har håg för gungan i kväll, och David hoppar av igen.

— Aldrig kom Ålandsjungfrun, säger han.

— Hon är av adligt blod, hon roar sej inte tillsammans med legohjon, säger Helga elakt.

— Är det på det modet, säger David endast. Han spottar litet och börjar gå nedför backen.

De andra följa småningom efter. Ingen har lust att gunga i kväll.

Flickorna tala allvarligt sinsemellan. De viska något om finngummans spådom. Bisas dotter torkar ögonen med förklädssnibben.

Fridolf är den sista som stiger nedför backen. Den röda ljungen släpar så tung om hans fötter.

Pigbacka är ändå så litet. Det liksom suckar ur torpen och skogarna i sin ensamhet.

Jungfrun tvättar sin sommarbyk vid silverbäcken i hagen. Middagssolen baddar och bränner hennes bara armar, och linyget klibbar i ryggen, så att hon misshagligt sträcker på sig och suckar. Hon flyttar tvättbunken längre inunder alarna, där det är något skugga. Hon försöker lösa knuten på den vita duken hon bundit om huvudet till skydd och solskärm för hjässan och ansiktet, men det svalkar ej mycket.

Granveden brinner och sprakar under bygrytan, och röken svävar gladeligt runt om hela bykstället.

Om hon ändå finge något att dricka. Hon vilar armen en stund på bunken och ser törstigt omkring sig. Kaffet har nog redan kallnat i den sotiga pannan där på trefoten.

Svalorna flyga så lågt och pipa och släpa med vingarna. De vänta regn. Mulet tyckes det också vara åt Svartjärvhållet.

Håh-håå! sjunger Klara Vester och tar åter itu med sitt göra. Vartenda plagg skall hon ha till baddning i grytan, innan regnet kommer. Och hon börjar gnugga och gno, så det löddrar och fräser i bunken.

Aha, Eva du, hallå!

Ålandsjungfrun slår vattnet av händerna och ser upp.

Gali-herrn kliver över gärdesgården.

Jungfrun blir något förskräckt där i sin ensamhet. Men hon vet ju ändå, att Gali-herrn aldrig gjort någon illa i byn. Man skall blott ej motsäga honom. Och hon finner det klokt att stiga fram och göra en nigning.

— Här finner jag dig ju, säger Gali-herrn och lägger helt fredligt sin hand på jungfruns huvud. — Stå stilla, min vän, jag gillar din blick och din skälvande näsvinge. Du härstammar inte från apan, du. Inte sant, vän?

Ålandsjungfrun ser på Gali-herrn med stora medlidsamma ögon.

Men nu för Gali-herrn handen till pannan, och nu talar han liksom för sig själv: Bror Darwin, gå ifrån mig med din fula utvecklingslära. Blott den bibliska lögnen om människans skapelse är skön, och den svalkar en själ som brinner.

Men sen ser Gali-herrn redan igen riktigt vaket på Ålandsjungfrun, och han slår sig bekvämt ned i gräset.

— Kan du berätta för mig, varför vi leva, och vart vi gå, säger han och småler.

— Vi lever väl för att det är roligt att leva, svarar Ålandsjungfrun strax. — Men vill herrn kanske dricka en kopp kaffe, gör jag strax upp eld där under trefoten.

Jungfrun är orolig och rädd och tänker att kaffet kunde reda hans huvud en smula.

Men Gali-herrn han skrattar, han skrattar fritt och klart som uppifrån en ensam höjd. — Bror Jesus, vad du ändå säger sant, när du predikar: Saliga äro de i anden fattiga, ty dem hörer himmelriket till.

Men Klara Vester ömkar sig djupt över mannen, som läst sig så fördärvad, att han mer ingen hjälpare har.

Hon börjar göra upp eld under trefoten, och snart puttrar pannan, och en kostlig doft sprider sig kring hela bykstället.

Gali-herrn sitter och röker och kisar på jungfrun genom ringlarna.

— I morgon afton kommer du till mig vid sextiden. Jag ger dig mer pengar, än du kan begära. Du blir just den rätta för min tavla, du.

Och jungfrun lovar att komma. Hon vågar inte neka, Gali-herrn kunde bli förtördnad. Men aldrig ämnar Klara Vester för mycket pengar ens göra som Kuddbyflickan, som klädde av sej hos Gali-herrn och lät måla av sej i bara skinnet. Nej aldrig. Om Ollas David gick där och stod för en god cigarr, så var det dock en annan sak det.

Men nu kokar kaffet redan så det fräser, och Klara Vester räcker inom kort en rykande kopp till sin gäst. Han smakar på drycken och nickar gillande. Jungfrun slår

en skvätt av den mörka drycken i vattenskopan, sätter sig under albusken och dricker, medan hon i hemlighet betraktar Gali-herrn genom lövverket.

Och hon ser, huru han liksom skålar med någon. — Spinoza, min käre vän, säger han, här har du ett av naturens eller substansens — kalla det hur du vill — ett av dess vänaste attribut. Låt oss fröjdas. Fridsluften svävar kring henne.

— Kanske dricker min herre en kopp till, säger jungfrun från sin buske. Hon ville blott hjälpa honom bort ur yrseln.

Då vaknar Gali-herrn och ser jungfrun sitta där med stora medlidsamma ögon.

Han småler, tar upp en sedel ur sin ficka och går och sticker den i hennes hand. — I morgon vid sextiden väntar jag dig i min trädgård, säger han endast och ger sig hastigt i väg igen över gärdesgården bortåt svedjelandet.

Ålandsjungfrun står och ser efter honom, medan hon stoppar sedeln i fickan. Och hon suckar befriat, när hon igen börjar taga itu med sitt arbete.

Men hon har knappt hunnit väta fingrarna, förrän spågumman står invid bunken. Gumman har tagit en genväg genom hagen, hon skall till Bisas med droppar åt en sjuk ko.

— Den ärade tvätterskan nekar väl inte en gammal torr strupe en vederkvickande kopp ur pannan säger kvinnan, som sett kaffepannan stå på trefoten. Hon lägger redan ned sin påse och sin käpp.

— Mommo slår i åt sig bara, säger Klara Vester. Hon låter sig inte störas nu.

— Herren välsigne dig och bevar dig, säger gumman. — Efteråt ska vi titta litet i poron.

Klara Vesters ögon glimma glättigt till under de halvslutna ögonlocken.

— Nå, om mommo så vill, så —

Sen bubblar det bara och fräser i bunken och linnesärkarna bli vita som snö i jungfruns händer. Ett leende dröjer kvar i hennes ögon, och när en tvålbubbla stirrar henne i ansiktet, måste hon riktigt skratta.

Men gumman sitter mitt i solbaddet och sörplar och suger lidelsefullt i sig den ångande drycken. Hon pratar för sig själv och mumlar mellan kopparna.

Jungfrun stryker en envis hårttest bakom örat och försöker lyssna. Och hon hör, huru den gamla turom välsignar och förbannar den svarta drycken.

Men den sista droppen ur pannen skall jungfrun ha. Spåkvinnan räcker koppen till henne med eldskimmer i ögonen. Jungfrun skyndar att torka händerna. Och där är stort allvar i hennes ögon, när hon sväljer den iskänkta droppen.

Spågumman tar koppen, den är till hälften fylld med sump, med präktig, grov och glänsande sump.

Ålandsjungfrun sitter redan vid den gamlas fötter med händerna knäppta om knäna. Nyfikenheten glimmar i hennes ögon. Få se, om gumman skall kunna säga något — något om Fridolf.

Den gamla spottar tre gånger i elden, och sen börjar hon noga se i koppen.

— Si här, si här visar sig för mina gamla ögon långa sjövägar. Sjöledes har du kommit till Pigbacka, och inte ett enda barn lämnade du efter dig att gråta på stranden. Inga stora sorger har du haft, här syns inga begravingar och inte har jag ännu sett till någon karl här heller.

Men vänta, vänta nu. Gumman vänder på koppen. — Här flyter som en röd flod. Jag ser hur fan kommer lös i byn. Här blir svåra tider. Innan träden lövas nästa gång, grävs här många gravar. Bara du inte råkar in i virveln, stackars flicka. Här är så svart, så svart.

Klara Vester svänger litet otåligt på huvudet. Sådana svarta virvlar sku man kanske tro på. Skall hon då inte kunna säga ett sant ord, ett ord om Fridolf.

Gumman svänger sakta på koppen. — Men bara du inte fått dig en vän här ändå, så vill här synas.

Ålandsjungfrun drar den vita duken mera för ansiktet och ögonen le inunder duken. Det svarta, gumman pratat om, är alldeles som bortblåst.

Gumman ser noga i koppen igen. — Men bara du inte fått två. Nu ser jag här inte bara en ljus, utom också en mörkare pojke. Men bry dej inte om den ljusa. Bry dej om ingendera.

Jungfrun blir något fundersam. Aldrig i världen kunde hon ha bedragit sig på Fridolf. Och David sen. Ollas David är väl den mörkare gumman talar om. Men Ollas David bryr sig ju inte om flickor, han.

Och jungfrun skrattar åt alltsammans.

— Men nu säger jag dig, viskar gumman, vill du leva, så far bort från denna helvetes by, far bort, innan marken tar vitrocken på sig.

Hon kastar sumpen i elden och spottar tre gånger.

Och mera får jungfrun ej höra. Något besviken tar hon sin gömda sedel ur fickan och ger bort den åt spågumman.

— Gud välsigne dig och bevara dig, säger gumman och kysser penningen, innan hon stoppar den i sin svarta påse. Hon är färdig att vandra vidare. Hon får riktigt

bråttom nu att hinna till Bisas med drop-
parna åt kuddan.

Jungfrun återgår till arbetet. Men det
bubblar och löddrar ej så gladeligt i bunken
som nyss. Inte ville hon lämna Pigbacka.
Och vad kom det henne vid, om byns flic-
kor och drängar och själva Fridolf med sjöng
marseljäsen och tänkte fritt och drömde om
att kunna bättra världens ordning. När man
tänkte närmare på saken, var det ju ingen-
ting annat än en lovlig och vacker dröm.

Jungfrun lyfter på huvudet och lyssnar.
Är det ej Fridolf som blåser i hornet? Hon
slår vattnet av händerna och lyssnar igen.
Hon ser åt höger, hon ser åt vänster.

Där kommer han ridande uppe i backen.

Hon löser hastigt duken från sitt ljusa
huvud och låter den gladeligt fladdra vän-
nen till möte.

Och Fridolf rider i galopp ned åt bäcken.
I nästa stund är hästen fri, och Ollas Fri-
dolf dansar kring med sin jungfru under
alarna.

— Var David här nyss, frågar han med oro i rösten.

— David? Jungfrun skrattar, och lyckan glänser så varm i hennes blåa öga.

Det är marknad i Svartjärv, riktig varu-
marknad med smorläder, halvylletyger och
lergökar.

Där är duktigt med folk, rika husbönder
från Blidby och Hammarnäs, och Pigbacka-
drängar och flickor vimlar det rätt av kring
stånden. Där är två pigor från Åkernäs och
båda drängarna från Ollas. Och Ollasen
själv är med också, han har någon affär med
garvarn.

Och Gruffas Olof och Kärrtorps Viktor
och Bisas Elvira och Kuddbyflickan och
lillpigan från Åkernäs, de kom alla med
samma skjuts. Och så trångt var det, att lill-
pigan rakt fick sitta i famnen på Viktor. Men
Viktor var karl till att sköta om harmonikan
och papyrossen med detsamma. Och därtill
fick han ibland ta i tömmarna, när Olof allt-
för mycket höll roligt med flickorna.

Elvira ville så gärna, att Viktor skulle spela »Kristallen den fina». Och Viktor började, men den gick inte riktigt på harmonika, men se bagarvalsen den gick bäst, och den spelades mest hela vägen.

Men också Ålandsjungfrun har kommit till Svartjäry-marknaden. Hon har kommit med korgar och kistor fulla med varor. Hon ämnar kommersa, med små hemsyddade förkläden, kragar, dukar, band och rosetter.

Där stanna flickorna så gärna vid jungfruns ranka stånd. De små frökenförklädena brinna i allas ögon. Man frågar prisen, man provar, man funderar. Och jungfrun hon prutar så mycket hon kan för Pigbackaflickorna, men för Svartjärvarna har hon bestämda priser. Och handeln går. Fästmännerna är ändå de allra bästa att handla med. De köpa krims och krås åt brudarna helt frikostigt, utan prut. Se, så oregerlig och friherrelig är kärleken. Och jungfrun bara småler och lägger litet papper kring grannlåterna.

I skomakarståndet mittemot sitter en halv vuxen pojke och blåser marseljäsen på munharmonika. Han blåser så ögonen är runda i huvudet på honom.

När det blir litet stillestånd i handeln hos Ålandsjungfrun, måste hon riktigt stå och lyssna på, hur bra den kanaljen kan spela. Men då kommer där ett annat litet pojkbarn i långa vadmalsbyxor. Han har just ätit tom sin prenikspåse, och nu blåser han den full med luft, och så knallar det till. Pojken med munharmonikan håller upp en stund med musiken. Luftblåsarn hade allt tålt få sig lite smörj för den knallen. Men han var redan långt borta vid kringelståndet. Med andakt i ögonen för skomakarpojken munharmonikan åter till sina läppar, och marseljäsen ljuder igen lika taktfast som nyss.

Ålandsjungfrun har just fått litet tid att ordna om sina varor. Alla hennes röda rosetter och dukar äro redan som bortblåsta, och hon ser en smula bekymrat upp på allt det myckna vita och blå, som hänger och

dinglar kvar över hennes huvud. Nu skall man tro, att till och med Blidbyflickorna fått smak för det purpurröda.

På disken ligger ju ännu kvar tre röda jättenäsdukar, och jungfrun funderar just på att gömma dem under disken en stund. Men då kommer Ollas David stigande och stannar vid hennes stånd. Han börjar spekulera starkt på de röda näsdukarna.

— Inte skall David ha dem, de är gjorda för gamla snusgäbbar, skrattar jungfrun.

— Inga, inga, de är bra i praktikan för en proletär, och så är de bra för detdär, som de kallar idéen, om jungfrun, som är hem från vilda skären, vet vad en menar. Detdär lyckans och rättvisans rike, för vilket vi skall strida, och dit vi alla skall komma.

Klara Vester ler mot David där mellan hängande band och spetsar. — Ja, och måne man inte skall kunna tyda ut det där ordet också, att det är just som en släng av Gud eller ett guldmoln, som stiger högre och högre, när vi sträcker våra händer mot det.

— Ja, se det kan nu vara allt hur man tar det, säger David. Men nog har en alltid tänkt, och nog är det rejelast att tänka, att det är ett rättvisans bastubad, som skall gå över jorden, så att var och en skall kunna få, vad kropp och själ behöver. Ingen torparunge skall mer gå där och småsvälta, och har den läshuvu, ska den få andra böcker än katekesen i hand. Och ingen herreman skall heller kunna varken äta eller läsa sej fördärvad. Jungfrun språkar om guldmoln. Och det är ju nog ett grant och lämpligt tal för en nippertippa. Men si vi drängar, vi är så mycket med hästar i lag, och vi trampar så mycket i lorten, så vi kommer att språka på annat mod vi. — Men vad skall jungfrun ha för dukarna?

Klara Vester svarar ingenting, hon tar och rullar hastigt ihop alla tre dukarna och går och stoppar dem i Davids ficka. Svartjärvarna far av med dem ändå, menar hon. David kan hellre ha dem. Och David blir riktigt lite röd i ansiktet, när inte ens bekantskapspris kommer i fråga.

Men hur det är, står Fridolf invid tältet, alldeles som ditkastad. Han skall också ha en röd näsduk. Klara Vester blir nästan en smula villrådig, men så får hon tag på ännu en röd och vitrutig duk.

— Åhåå, trodde du det, nej en helröd duk får du allt ge mig, säger Fridolf.

David och jungfrun växla en hastig blick, och David drar upp ur sin ficka en av dukarna och räcker den till Fridolf.

— Här har du fanan, men var trogen den också, sålänge andan sitter i dej.

Fridolf rycker näsduken till sig, kramar den till en boll och kastar den tillbaka i ansiktet på David. Han är alldeles röd i syn. Han kryper in i tältet till jungfrun. — Det är du, som skall ge mej en helröd duk.

Jungfrun vet rakt inte vad hon skall ta sig till. Fridolf gör ju dem snart till spektakel för allt marknadsfolket. Han talar högt och regerar som turken.

David vandrar långsamt bort. — Den kärleken, den kärleken, mumlar han, den kan då rätt bli som en vurm i huvudet på

folk. Men inga lämpar det sej ändå för karlfolk, att så ge efter för saken, om den ock drar som sju par oxar. Men ett kringelband ska en i alla fall köpa åt den nippertippan.

David ser bakom sig ett tag och försvinner in under kringelståndet.

Men nu kommer där herrskap till jungfruns butik, så att Fridolf måste ta reson och försvinna.

Jungfrun blir av med ett dussin av de blåvita kragarna, och hon niger rätt djupt för Grönbyfröknarna, när de lämna hennes stånd.

Men hon har knappt ställt undan askar och dukar efter Grönbyherrskapet, förrän Gali-herrn hemifrån Pigbacka står invid disken. Han tyckes vara i sällskap med Blidbyherrarna, men Blidbyherrarna ha stannat hos boksäljarn, där de beskäftigt ögna genom häften och böcker.

— Ahaa, står du här igen. Nå räkna ihop dina varor, Eva, jag tar allt i ett drag.

Klara Vester blir något konfys. — Låt gå, säger hon ändå efter en fundering. —

Tältet behåller jag dock, när jag åter far till en annan marknad.

Men Gali-herrn tar redan upp boken med sedelbunten ur fickan. — Nu kommer du till min boning bakom svedjelandet, du kommer i morgon, du hittar dit nog, inte sant?

Men jungfrun, hon räknar och skriver redan. — Trehundrasjuttio, säger hon tydligt.

Och Gali-herrn betalar utan prut alldeles som fästmännerna.

Ålandsjungfrun är ganska belåten. Hon har fått gott pris för sina varor. Och hon lovar att komma till villan bakom svedjelandet, liksom hon lovade därhemma i hagen.

— Jag skickar ett bud efter de små varorna, säger Gali-herrn, i det han redan vänder sig från jungfrun och börjar se sig om efter Blidbyherrarna.

Och jungfrun ser, hur han går och ger Blidbyherrarna ett slag på skuldran, och hon hör tydligt hur han säger: — Varför står ni här och censurerar. Det är alldeles lönlöst, kan ni begripa det, bröder. Tanken

och ordet kan ju icke arkebuseras. Ni fruktar för Marxs läror, för revolutioner. Ha, ha. För krafternas naturenliga utbrott. Ha, ha, ha.

Den ena Blidbyherrn ser som en skolmästare på sin skrattande vän från Pigbacka. — Sakta, sakta, folket får inte höra ditt tal. Minns du, vad det står skrivet om dem som förför en enda av dessa små.

— Din ansvarskänsla är förtjusande, min broder, säger Gali-herrn. Och Klara Vester hör, hur han skrattar igen så fritt och klart som uppifrån en ensam höjd, alldeles som han gjorde därhemma vid bykstället i hagen.

Sen försvinna alla de tre herrarna i marknadsvimlet.

Men i tältet börjar Ålandsjungfrun redan plocka ihop sina nätta varor. Hon sörjer nästan över att hon måste skiljas från alltsammans. Varje stygn har hon med egna händer tagit på de vita kragarna. De skära blommorna och de gröna bladen har hon i sena kvällar sytt på de små lärftsväskorna.

Och rosetterna sen! Tolv, tretton, fjorton, räknar jungfrun, fjorton stycken, suckar hon och slår locket på asken.

Nu spelar skomakarpojken igen på sin munharpa, och längre bortifrån ljuder harmonikalåt. Det är säkert i kaffeståndet det består på musik. Jungfrun får riktigt bråttom nu med inpackningen.

Men där kommer David till henne igen, och han har Ollashusbonn med sej. De ha varit i byn hos garvarn och gjort undan sina läderaffärer. Nu skulle Ollasen blott ta hem ett krås åt värdinnan till skänk från marknan.

Klara Vester kan emellertid nu endast visa sina tomma händer. Alla grannlåter är sålda.

Ollasfar menar då strax, att saken inte är kinkig. Han sku blott gjort henne därhemma lite mör om mun, när han kommer från marknan. Men nu hinner han inte stå och spilla bort tiden, han skall ju ännu titta in till kopparslagarn.

— Är det handelsman från vägasket som köpt alla rosiletterna, frågar David.

— Nej, men Gali-herrn, skrattar jungfrun.

— Ja, han är inte galin för ro skull, menar David, och det menar jungfrun också.

Men David har ett så grant kringelband i fickan. Han undrar blott, om han nu skall våga hänga det om halsen på henne. Han stoppar redan handen i fickan, men drar bort den igen. Han börjar se riktigt funder-sam ut.

— Är David ledsen, frågar jungfrun, där hon ivrigt sysslar med sina varor.

— Inga, men en kom att fundera lite på historier från Gamla testamentets tider.

Klara Vester sträcker sig ivrigt efter taksdynket.

— Men det där sku kanske vara liksom karlfolks göra, menar David och kryper rätt vigt in i tältet.

Jungfrun är tacksam och lägger händerna en stund till vila i förklädsfickorna. Och där hon då står, får hon med ens ett blänkande gult kringelband om halsen.

Hon ser upp på David och skrattar med ögonen.

Men David är liksom förlägen. Slikt spel är han lite valhänt i. Han lägger händerna på ryggen och står och ser med lysande ögon på den ljusa, glada kringelbehängda. Han skulle liksom ha något att säga. Det riktigt dunkar i bröstet på honom. Just nu sku han kunna dikta opp en minnesvers, om det gällde. Allvärldens ord och visor leker honom i hågen. Så fint är hullet där på hennes kind, alldeles som nyponblommans blad, som vallpojken visslade och spelade på, när det var ensamt och tyst och soligt i ödemarken. Och blått som det djupaste stället på storträsket är hennes öga där under linluggen. Och som smultronbären, som färdna i fukt och värme i ängsbacken, så —

— Hur länge står han och funderar, säger jungfrun och skrattar så att det klingar i tältet.

David vaknar upp. — Nippertippan skrattar, säger han stött och börjar med nedtagningen av taket.

Och jungfrun märker, att hon lugnt kan anförtro hela packningen åt David. Han är

stark och gör, vad han gör, så tyst och omsorgsfullt.

Hon besluter att oförmärkt försvinna ut i marknadsvimlet. Också hon måste ju få se sig litet omkring.

Vid kaffeståndet träffar hon Pigbackaflickor. Där blir grundlig kaffedrickning och kringeldopp och skrävel och skratt. Kuddbyflickan kan ändå inte vara riktigt glad. Hon har tappat lite pengar, och så spådde gumman henne inte alls i smaken.

— Sörj inte, säger Kärrtorps Anna, vet du inte, att människan spår och Gud rår. Här gick Olof ju förbi för en stund sen med en så hiskeligt grann kringla under armen. Men ingenting gav han åt oss, hur vi än tiggde. Han spelade bara med ögonen efter dej, var du sku finnas. Sen tror jag han for till föreningshuset. Vet ni att Helga, sikttern vår, håller tal där. Och sen är det dans efteråt.

— Då måste man skynda sej och höra på talet, säger Kuddbyflickan och är redan i väg.

Man skrattar efter henne, hon springer så
kjolen fladdrar.

— Och än vi då? frågar Anna.

— Ja, inga bryr jag mej om, att här på
marknan gå höra på siktern, säger en flicka
från Blidby. Kapitalistren får vara i fred
för mej i dag.

— Och för mej med, säger lillpigan från
Åkernäs, medan hon tar upp en pumper-
nickel ur kjolfickan och delar och bjuder var
på en bit. Och så sitter hon och äter, och
så doppar hon en kringla därtill, och ännu
en. — Ja, om de rika nu kunde veta, hur de
fattiga mår, säger hon. Och skadeglädjen
glimmar i ögonen på henne, när hon torkar
sig om munnen.

— Detta sku siktern höra, skrattar Kärr-
torps Anna. — Men skåden hit litet. Hon
vecklar upp ett papper och tar fram en spets-
bit. — Är den inte grann! Askolagumman
har hela bunten utav den.

— Men räcker den till, säger en flicka,
tar biten, viker den dubbel och mäter hastigt
kring benet. Och grannlåten tyckes räcka.

— Se om här blir resa av till storstan, så kunde man kanske vara liksom tvungen, att ha på sej ett sådant där frökenplagg, menar Anna. — Om man nu till exempel sku komma att gå opp och fjädra sej i karuselln.

Och de andra flickorna förstå nog, att denna lilla fåfänglighet i så fall väl kan vara på sin plats.

Ålandsjungfrun ser närmare på spetsen. Det är alldeles samma mönster hon har knypplat. Hon spanner den över handen och beundrar den.

Men Anna undrar, om inte jungfrun också kunde göra en lustresa till storstan. Hon kunde ju ha varor med sig och kommersa med detsamma.

Men Klara Vester skakar på huvudet. Nästa vår kanske hände det, att hon far till någon annan marknad. Men hon ville blott säga flickorna, att hon trivdes och var som hemma bland Pigbackaborna. Om hon också av naturen var fritänkare och inte kunde binda sig vid deras röda trossamfund,

så höll hon ändå av dem alla, som hade de varit hennes systrar och bröder. Och så frisk hon blivit i bröstet och skuldrorna, fastän hon satt och knåpade dagen i ända.

— Ja se hälsan och kärleken har i evärdeliga tider blommat i Pigbacka, menar Anna. Anna hade allt stor lust att bry jungfrun en smula för Fridolf. Men hon finner ej på de rätta orden. Där är något i Ålandsjungfruns ögon, som täpper munnen på henne. Och Anna vecklar med omsorg in sin spetsgrannlåt igen och tiger.

Tyst nu! Bisas Elvira lyssnar. — Hör ni, där har vi speliman redan i föreningshuset. Det är tyska polkan. Kom flickor! Visst skall vi ta oss en marknadsvals.

Ålandsjungfrun tvekar en stund. Hon har en liten åga om varorna och tältet därborta. Hon tittar som tjuven genom en springa ditbort. Men där står David så troget och ställer och radar och buntar in. Med glänsande ögon löser jungfrun då knuten på sitt förklädsband. Hon är färdig att följa med till dansen.

Och liv och lust blev det i valsens, när Pigbackafruntimren kommo. Visst hade de namn om sej att vara överdrivet röda och obstinata, så de förledde drängarna i sin by till att bli oregerligt bussiga. Men så hade Svartjärvpojarna nyss därborta bakom Grönby-rian satt krokben för Ollas Fridolf och för Kärrtorps Viktor med, så jordatorpare med häst och två kor Viktor än var. Så de var nog botade åtminstone till vårmarknan för sin bussighet. Fridolf med trunthornet stod ännu och skrapade damm och strå av sig bakom rian. Och Viktor satt på ritrappan och svor.

Men i salen står Svartjärvdrängen och skryter för lillpigan, som djupt saknar sin hembys kavaljerer i dansen.

— Ser du, vi här i Svartjärv håller oss ännu till fädrens gamla anda, som man säger. Om marknaden ger vi stryk åt utbysingar, om de bara vågar knysa. Det är bara för Grönbymagistern vi ännu bugar som förr. Men hur tror du knytnävarna våra ser ut i byxfickorna. Drängen skrattar. — Men

bättre talare har ingen ann än vi i vår by. Han är därtill den bästa skomakarn i hela finska fosterlandet. Så på pricken som han vet ingen annan var skon klämmer. Och har precis lika flytande målföre som prosten. Beskedliger prost har vi ju nog, men vad är hans tal mot mästarns. Åja, nog har vi fått ögonen opp här i Svartjärv. Flickorna våra, de håller sej bara lite ängsliga. Deras huvuden tål inga funderingar på kappitaler och milletterister. De är bara arga på finnarna, som kommer ner från finnsocknarna och läser ont i oss.

Drängen skrattar litet igen och för fingrarna som en räfsa genom luggen.

— Men nu är ni ena helkones flickor där i Pigbacka. Slikt tal, som siktern er höll här! Det gick rätt genom märg och ben, som man säger. Vår mästare kunde knappt bättre ha sagt den blänkande sanningen om legohjonen och herrarna. Och som bigarbottnar var sikterns ögon, och hennes hull var rött och vitt som rosorna i trädgården på Grönby, när hon talade om friheten. — Nå flickan

min, slå hit handen nu, vi ska ta oss en dans för friheten, för friheten, sjunger Svartjärvdrängen och för ut lillpigan i valsen.

Nu träder Fridolf in i salen, morsk i syn och spelande med ögonen både åt höger och vänster. Nog skall Svartjärvarna få revbenen knäckta på sej, om de någongång vågar visa sig i Pigbacka. Vi ska vänta bara och valsa och pussa opp jäntorna deras under tiden. Här sitter de kring väggarna som vissnade förgätmigejblomster vid vägkanten. Och våra flickor svänger på allesamman, så kjolarna flyger högre än strumpbanden räcker. Men »Kom sköna flicka valsa med mej», sjunger Fridolf och tar en blygsam Svartjärvflicka om livet. Och han dansar så svetten lackar ur pannan. Flickan håller rätt på att tappa andan, men Ollas Fridolf släpper henne inte. Ollas Fridolf är på danshumör.

Där, där i vimlet ser han igen en skymt av sin jungfru från hagen.

Hon har dansat redan med folkskollärarn och med bodbetjanten från andelshan-

deln. Och nyss svängde hon om med urmakergesällen. Med det där spektaklet, som pinar sig med tretums hög stärkekrage om nacken, på det han må vara lik herrarna, som regerar jorden. Ja här fanns då huvulöst och fåfängligt arbetsfolk i Svartjärv så det förslog.

Men nu, nu dansar hon ju med storkaxen, som flög på fredligt folk bakom rian. Han borde ha sej ett slag på väderklyvarn just nu så alla fick skåda på det.

Fridolfs ögon ljunga av ilska.

Ålandsjungfrun har emellertid fått för varmt. Hon trippar av ut i förstugan och flämtar med händerna tryckta mot bröstet.

Men innan hon hunnit hämta sig, känner hon liksom ett bett i nacken, och kringelbandet faller från hennes hals.

— Tvi dej Fridolf! Ålandsjungfrun ser inte glad ut. Hon tar upp kringelbandet och gömmer det i fickan.

Men Fridolf har bara ont i ögonen. Kringelbandet har bränt i honom hela tiden. Han anar, att det är David som lagt det på

henne. Hon var ju mild och glader i ögonen som duvan, när hon såg på David, där i tältet. Och de stora näsdukarna sen! Vad var de annat än kärlekens språk.

— Har David sjuussa hem ren med Ollasen, frågar Fridolf, liksom att försöka henne.

Men jungfrun vet ingenting om den saken. — Har du redan köpt rivjärnet som Ollasmor beställde, frågar hon. — Och arbetshandskarna åt Friman, kommer du ihåg dem?

Fridolf börjar nu tänka litet över sina affärer och kommissioner och blir småningom rätt resonlig igen.

Därinne börjar en ny dans. Jungfrun har vilat ut och känner sig sval om kinden. Och åter har hon lust att dansa.

Hon går in i salen och Fridolf följer efter.

*

Det ser ut att bli regn till natten. På marknadstorget har man bråttom att rada och packa. Man hamrar oss spjälkar och dis-

kar, ty mången har sålt slut sina varor. Mycket finns där ej kvar för morgondagen.

Också David är färdig med sitt. Allt är hopsurrat järnhårt, både skrank och skynken och bräder. All bråte skall ju hem igen till Pigbacka.

Budet, som Gali-herrn skickat, står redan med varubyltet på ryggen. — Att han inte köpte Askolagummorna fria mesamma, de hade ju fruntimmerskrims så besatt. Pengar finns det ju nog, fastän han sku köpt ända till sista tratten hos bleckslagarn.

— Vad skall man där undra på en vurmig kapitalist, säger David blott, medan han borstar och slår av sig. Han är redan färdig att gå. Han vinkar bara litet med handen åt budet, en bekant Blidbypoijke, som brukar passa opp Gali-herrn.

Men nu bär det av för Ollas David till föreningshuset. Han går raskt framåt, det är just ingen tid nu att stanna och språka med bekanta, om man tänker få höra något av sikterns tal om legohjonen och herrarna. Men alltid kommer där någon och uppehål-

ler. De skall ha eld på pipan och papyrosen, de vill veta hurudan höskörd det blev på Ollas, de frågar hur kuddorna mjölkar.

David vinkar mest bara med handen och går sin väg framåt utan att stanna. En Blidbypojke kommer och visar sitt ögonblicksporträtt, och det är så likt, att David skrattar och blir stå en lång stund och se på det. Han får rakt lust, att också gå och ta å sej. Men då minns han igen sikterns tal, vinkar bara litet med handen och går sin väg.

Men när David är kommen till föreningshuset, är talet hållet och dansen i full gång.

Han stannar utanför och ser in genom fönstret. — Ett slikt hoppaskutta! Siktern dansar ju med urmakargesällen, och urmakargesällen har tre tums krage om nacken och grön slips. Hah, hah, haa. Grön slips! Brokigt utav fargin. Men Svartjärvarna har aldrig varit något rejelt folk. De tycker om herrfasoner. Få se, när Svartjärvarna en gång skall vakna och veta vad de är. Grön slips! Ha, ha, haa.

Men si, si på nippertippan, hur hon krumbuktar för skollärarn. Det skall väl vara tyska polkan detdär.

David kör mössan i nacken och klår sig ett tag mitt på huvudet. — Kunde en bara ta dedär frökenstegen, gick en kanske med och fåna en stund. Om en också kan bagarvalsen och väva vadmal, så vad hjälper det nu.

David drar sig bakom byggningsknuten. Han skall liksom försöka litet. — Ett, tu, tre, ett, tu, tre. Men det går inte, det är alltid takten som hinner före.

Men han proberar igen. Ett, tu, tre, ett, tu, tre. Stegen vet han ju nog, men igen blir han efter. — Nå, Svartjärvarna har åter musikanter, som blåser liksom elden sku brinna under fötterna på dem.

David går igen och lurar in genom fönstret. Slika spektakel de var ändå därinne. Pigbackaflickorna var rätt vilda att dansa. Och hon, ljuslugga från skären, for kring som en fjäder bland de andra.

Igen får David lust att ta dedär stegen. Men nu är det rätt som stövlarna sku hålla

emot. Han pustar litet och vänder sig bort från hela fånigheten. För resten var danser och slikt inte karlfolksgöra.

Han börjar långsamt ge sig i väg åt gästgivarn till, han ämnar sova sin natt i ro.

II

Ollas drängar sitta en vinterafton i stugan och blanka mässingen på seldonen. Ollasen själv står där också och synar och töger på en rem.

— Det var goda seldon husbonn köpte i höstas på Svartjärv-marknaden, mena drängarna, och det menar Ollasen själv också.

Ollasmor tittar på dem borta vid spisen, medan hon står och rör i gryngröten. Hon fick åtminstone ingenting rejelt från den marknan. Men nog har Ollasen fått höra av hurudant klänningstyg han hade med sig. Men karlar *kan* inte köpa. Det hade Ollasmor kommit underfund med redan det året de gifte sej. Hur var det, när hon en gång önskade sig en vit sidenduk, kom han inte hem då med en kritvit duk! Inte kunde han begripa, att den sku stöta i gult liksom den

duken Gruffas Amanda hade i tiden. Selar och hästgrannlåter förstår de sej på, men där är också allt.

David ser förnöjd på mässingsknopparna. De blänka ju rätt som guld, när man håller dem upp mot lampljuset. Och så spottar han fint i trasan och skurar igen.

Då stampar någon av fötterna ute i förstugan. Alla se åt dörren till, ty det är nästan sovdags redan.

Kärrtorps Viktor stiger över tröskeln. Droppar av våt snö glittra i lon på vadmalsrocken. Han slår ännu litet av den våta mössan.

— Vet ni, att det är krig nu här i landet, och att vi ska opp och kriga.

— Välsine oss väl, säger Ollasmor, lyfter sin grötgryta från elden och går och ser Kärrtorps Viktor riktigt in i ögonen.

— Ska dom rätt bör' brassa nu, säger Ollasfar.

— Jo, mästarn från Svartjärv är här och ger besked i föreningshuset. Drag stövlarna på er nu bara, pojkar. Ut skall ni med och

få höra vad klockan är slagen. Länsman är bortjagad redan och Friman satt i stället.

— Friman? säga alla med en mun.

— Gud välsine! Ollasmor vaggas av och an med huvudet och slår ihop händerna.

— Ja, just Friman, stenhuggar Friman, försäkras Viktor.

— Nå nu är ju Friman en kloker karl alltid, inte är det tal om den saken. Och gnattig mot alla och gemen som fän har länsman varit, det vet ju var och en, säger Ollasen. — Men att det skall gå att svänga om saken sådär i en handvändning, det är ändå liksom lite besynnerligt. Och lite skolkunskaper tycker man ändå alltid är nödigt. Låt oss nu till exempel tala i liknelser. Har en karl ett par fördärvat obekväma byxor på sej, är det klokt då att han kastar dem av sej och låter dem gå som lump, innan vadmaln är vävd till de nya? Säg det?

— Ja, nu är det inte tal om väva vadmal. Nu är det revolution, menar Viktor blott.

— Oj, oj, klagas Ollasmor. — Dettär samma som ryssen gjort. — Ollasmor drar

sej in i kammarn. Hon måste rakt ta in hjärtstyrkande droppar på sockerbit.

Fridolf säger inte ett ord. Han sitter bara kvar och gnider och blänker seldonen. Men han är så märkvärdigt vit och blek i synen.

David har emellertid redan stövlarna på sig och står och spänner stadigt till remmen om byxorna. Han säger ingenting heller. Men han murrar och surrar hest. Det skall föreställa marseljäsen.

Kammardörren knirrar opp igen. Ollas-mor stiger ut i stugan. Hon är redan styrkt både till själ och kropp.

— Ja går ni med i den vevan, pojkar, pass tro om ni då sätter era fötter inom Ollas dörrar. Vet ni vad synd det är att sätta sej opp mot överheten. Herrar och drängar har det funnits allt ifrån världens begynnelse, och det kommer det att finnas ända till den yttersta dagen.

— Stopp, stopp, mor, säger Ollasen. —
»När Adam grävde och Eva spann, vem var då en adelsman.»

— Ja det är så likt vår far att alltid gå ända till gamla testamentet. Men vad tycker Viktor här går för nöd på våra karlar. Och inte ser han själv ut att vara missbytter heller.

— Vad är det med mej, men minns ni inte, hur det gick med far min, som blev vräkt från Grönby mitt i vintern. Krokade inte bisin av liksom ett trä, som blir uppryckt med rötterna. Och se det gick ännu att göra det åt gammaldags folk. Men nu! Kom hit nu herrar! Kärrtorps Viktor skakar näven. — Här finns »sisu» som finn säger.

— Visst fargin finns här »sisu» tillstyrker David. — Och om vi också går ända till skriften, så läsen Johannis Uppenbarelse. Där står skrivet, hur det skall gå med det gamla Babylon. Babylon, det är kungarna med svit ända ned till stövelknektarna. Hela berg skall vräkas över dem, för de stenar de kastat.

Men rättvist talat — David ser gott på sin husbonde. — Om alla husbönder sku

vara som vår, sku det inga krambambuli behöva bli i världen. Men just vi, som kan röra oss fritt, måste ut nu och hjälpa våra bröder. Proletärer i alla land, föreneu eder, säger David. Och det säger han alltid med sådan klang och schvung.

Och ingenting kan reta Ollasmor så mycket som det talet.

— Sanna mina ord, säger hon och bultar knytnäven mot dörrposten. — Det går aldrig bra för er pro — prulletärriärer.

— Går det inte bra, så går det illa då, men gå skall det bara, säger Viktor, slår mössan på huvudet och stiger över tröskeln. David följer efter, storögd och vaken i syn. Han anar nog, vad saken gäller. Lek är det ju inte.

— Jaså, Fridolf blir hemma han, säger Viktor i dörren.

— Det kan kanske tåla att fundera på saken, svarar Fridolf utan att se opp från arbetet.

— Låt honom vara, han är bara barnet och rädd för stryk som sakuli, menar David.

Stugudörren smäller igen. Det hörs blott, huru karlarna stampa och stiga i väg därute i kolmörkret.

Ollasmor kraxar och hostar och tar sig för bröstet. Hon måste gå in i kammarn och ta in en sats droppar till.

Ollasen ser oförmärkt på Fridolf. Har pojken rätt mist målföret. Inte har Fridolf just varit den som hållit inne med funderingarna.

— Finnkäringen kunde ändå förebåda, säger Fridolf nu liksom för sig själv.

Ollasen ser upp. — Men när de riktigt ha rustat och fått gevär, det är svårt att begripa. Så tyst och fredligt som det ändå varit i Pigbacka.

— Mästarn i Svartjärv är snakom med ryska proletärer. Större konst är det inte, menar Fridolf.

— Ja, vad slags strid ska det bli, när hund och katt slår sej ihop och går på lejonet. Det är ingen lätt sak att ge herrarna på fracken, skall ni veta.

— Nej, inte blir det så lätt att slåss emot vilddjuret med kopparklor och järntänder.

— Nå, de lägger nu ihop så många pascchaser, säger Ollasfar. — Det är bara viktigt att klarera för sej, vad rätt är, och vad orätt kan vara.

— Rätten är vår, det vet vi. Men det anar mej, att styrkan fattas, och då har vi piskan att dansa på ryggen. Herrarna är sej lika i alla länder. Det är aldrig att tro på dem.

Ollas husbonn säger ingenting.

Fridolf lägger seldonen ifrån sig, reser sig upp från bänken och försöker se ut genom fönsterrutan.

I kolmörkret syns ett litet ljus ännu lysa därborta i hagen.

Han drar fort stövlarna på sig, slänger mössan på huvudet och går ut.

Men Ollasfar tänder sin tobakspipa. Och han börjar klarera sina tankar om krig och fred, fransos och tysk och engelsman. Hade de inte hållit på nu att slå ihjäl varandra på

fjärde året. Men se ryssfän tog sig då för att svänga om hela kriget på annan bog. Och de andra fick se på bara med stora ögon. Och nu skall våra pojkar kantänka börja skuffa efter på revolutionsvagnen. Få se, få se, hur det går. Men snart gör nog tysken samma konst och börjar från annan ända, han också. Kanhända är det rätta ändan. Kanhända är det början till den stora freden och friden i världen, som alla säger att de vill ha. Så låt pojkarna slåss bara, så får de tobak. Den som vinner får snus.

Ollasen smackar om pipan, men elden har slocknat i den. Han flintar eld på en sticka och tänder pipan ånyo.

Men nu knirrar Ollasmor åter med kamardörren. Hon är redan i underkjol och särkärmar.

— Seså, Fridolf har gått nu, han också.

Men husbonn har ingenting att göra med den saken. Han röker och har sitt för sej.

Värdinnan ser inte mildt på honom, när hon går och drar upp det gamla vägguret.

Hon drar så att loden svänga, och kedjorna skramla riktigt otäckt i husbonns öron.

— Skam är det, att en rusthållare som du, inte skall få sitt folk att lyda. En äkta »nahjus» är du som finn säger.

Men Ollasfar blir inte alls ledsen, han knackar askan ur pipan mot stövelklacken och börjar stoppa en ny.

Sällan har jungfrun i hagen blivit så skrämmd, som när det nu knaprar på hennes fönsterruta. Hon måste rentav stuckit sig i fingret, eftersom en droppe blod dallrar på fingerspetsen. Men gudskelov: ingen fläck kan hon upptäcka på det purpurröda livet hon sömmar på, hur hon än synar det.

Ja, så skrämmd hon kunde bli. Och ändå vet hon ju så väl, att det inga rövare finns i Pigbacka.

— »Se god afton och god kväll, min utvaldaste vän», sjunger Fridolf i dörren.

Och jungfrun svarar gladeligt och sjunger också hon: »Huru lever väl världen med dej.»

Fridolf slår sig ned på jungfruns fotapall.

— Vi sjunger vi, säger han, men vet du, att de börjar kriga inomlands nu.

— Oj, oj, suckar Klara Vester. — Frimanskan talade nog litet ditåt redan i förra veckan.

— Går Frimanskan här och vill ha dej in i föreningen?

— Nej, men jag syr byxor åt lillpojken hennes. Pojken hör ju till gardet och skall ut och kriga. Pojken går på tionde året. Är det klokt, säj!

— Var inte rädd för den bytingen. Han står sej nog. Sköt han kanske inte första räven redan när han gick på sjunde året.

— Ja nog är det besynnerligt med människorna och deras barn, menar jungfrun. Hon har just ej så mycket tid till att prata och se upp. Hon mäter och stickar. Hon ringar hastigt ännu en remsa ur ärmhålet.

Fridolf tar långsamt upp purpurremsan, som faller ur jungfruns händer.

— Det är säkert sikterns helgdagsblåsa som sömmas ihop.

Jungfrun nickar blott. Hon får lov att ännu ringa en hårsman ur ärmhålet.

— Jo, oppåt landet lär de kriga redan i full fart. Det hörde jag av skomakarn i går afton. Fastän inte har jag knyst om saken åt Ollas folket, säger Fridolf.

— Är David kvar i gården ännu?

— David! Fridolf far hastigt upp. Han sliter den röda tygremsan i flere bitar och kastar skräpet ifrån sig. — Och vad sen då, om han i kväll for i väg med Kärrtorps Viktor.

Klara Vester ser upp ett tag från sömnaden. — Ingenting, men man kunde bara gissa det om David.

Fridolf går av och an på det lilla golvet. Där trasslar något i fötterna på honom.

Jungfrun måste åter se upp, och hon ser bedrövad sin allra finaste, skäraste garnhärva intrasslad i ögglan på golvluckan. Hon skyndar att rädda den undan Fridolfs stampande fötter. Hon blåser av den, slår ut den och slätar den. Men en fläck har den ändå fått, den glänsande rosenhärvan.

— Och vad kunde du gissa om mej då, säger Fridolf och ställer sig bredbent i vägen för jungfrun. Han ville rätt rufsa ett

tag om den där ljusa luggen, men han håller nu händerna kvar i byxfickorna ändå.

— Ja säj nu bara, vad du menar.

— Jag menar väl, att du är den bästa gossen i världen. Du vill ju inte slåss.

Men jungfrun skrattar ju litet. Och Fridolf tycker i sitt innersta inte riktigt om svaret.

— Du är allt bra falsker du, ålandsjänta.

— Ja, ja, det är väl Fridolf själv, som skall veta vad han vill, menar jungfrun och går igen till sitt arbete.

Fridolf tiger och går och makar undan katten och tygstyckena från soffhörnet, så han får sittplats. Han vet åtminstone vad han inte vill. Han vill inte sätta livet till i kriget mot de usla kapitalisterna.

— Jo, ser du, inte är det någon lek som nu börjar. Det kan gå åt fanders med hela Pigbackafolket, och inte tror jag på Svartjärvarna så mycket heller.

— Måntro David tänker sej riktigt till stridsfältet, undrar jungfrun.

Fridolf springer upp som träffad av ett knivstyng. — Gå och fråga honom. Han är i föreningshuset. Gå dit bara gena vägen.

Fridolf slår mössan på huvudet och rusar på dörren.

En het svordom går över hans läppar, när han smyger bort förbi jungfruns fönster. — David, David och åter David.

Men länge måste Ålandsjungfrun ännu sitta uppe vid sitt arbete, ty sällan har det hopat sig så många kjolbeställningar på en gång. Och sen har hon tusen saker därtill att fundera på.

Hur rejel var Fridolf inte ännu i fjor. Men alltsen Svartjärvmarknaden är han rakt som förbytt. Hurudana konstigheter kan han inte få i huvudet. Och inte är det ensamt för att David och hon någongång står och pratar lite grant med varandra. Nej, nog har Fridolf på sista tiden fått någon annan invärtes plåga därtill.

Och hett om öronen kunde det väl snart nog bli för alla Pigbackapojkarna. Så lät det

åtminstone i går hos handelsmans. Där talade de om stassförbrytelse och landsförräderi. Och de talade om dödsstraff och tukthus och all världens förfärligheter. Vad det sen skall vara för skillnad på stass- och landsförbrytelse. Pigbackapojkarna skall väl då räknas till landsförbrytare, för att stan har de knappt sett. Utom Ollas David, som har varit i själva huvudstan och tre gånger i Lovisa. Åt David skulle det då rätt mätas skäppan full med straff. Han känner ju till både stass- och landsproletärernas protokoller eller klämmar som han säger.

Så tänker Ålandsjungfrun, och hon stöder handen mot pannan och tänker ännu på, huru besynnerligt det ändå är, att inte en enda av alla pojkar och flickor i Pigbacka kunde tycka, att hälsan och arbetet och sommarsolen och liljekonvaljerna gav tillräckligt av lycka och höghet åt människan, såsom de ju ändå kan ge. Jo, kanske där fanns en, Bisas Elvira, som tycker om augustimånsken och myrtenblommor över allt annat på jorden. Men alla de andra, de nöjer sig inte

med slikt. De ha lagt alla orättvisor så grueligt djupt på sinnet. Och nu vill de bara vedergälla och slåss.

Jungfrun suckar tungt i sin ensamma kammarare.

Men Fridolf? Nog var det någonting särskilt med Fridolf i kväll. Var han rädd? Jungfrun ser upp. Hennes ögon äro mörka och vidöppna liksom för en ond aning.

Men nu börjar lampan slockna. Oljan har tagit slut. Hon får lov att sluta med sömnaden och söka sig till vila.

Länge ha strider redan pågått däroppe i finnsocknarna, och långt ute på skärgårdsisarna har den vilda krigsjakten gått. Men knappt har det varit med buden från stridsfältet. I Pigbacka vet man just ingenting.

Ollas David och Kärrtorps Viktor var bland de första som tog bössan på axeln och drog ut. Men ingenting har man hört från dem. Kuddbyflickan är den enda som fått ett brev, och hon har berättat i byn, att Gruffas Olof redan gjorts till befäl, emedan han i en het strid skjutit tre vilda österbottningar.

Men Ollas Fridolf, han sitter hemma i Pigbacka, han sitter på kansli som hjälp åt Friman. Han sitter som sikter nu med pennan i hand. Litet styv är handen visst, men det går nog ändå. Vem manne skrev värre

kråkfötter på papperen och protokollen än herrarna.

Nu behöver Fridolf åtminstone ingenting veta av kulor och krut. Han slapp alltsammans bara för det lilla lyckade yxhugget i foten vid vedtraven samma kväll David och Viktor for. Och ingen i byn vet ett dugg, hur det riktigt var fatt med det hugget.

Blott jungfrun i hagen sitter vid sin sömnad tyst och blek och bär på en mörk aning. Hon skrattar inte som förr mot Fridolf. Hon lyssnar förstrött till hans tal om kvällarna och märker många nya besynnerliga fasoner hos honom. Han är som en främmande, han är rakt som förbytt. Han lutar sig mot soffkarmen, slår det ena benet över det andra, tar fram en papyross, knäpper den fint mot asklocket och tänder den. Och med kisande ögon och mun i sipp suger han helt små, sött luktande rökmoln ur den. Han gör precis som unga herrn på Grönby gjorde, när han en gång hos handelsman roade sig med att sitta utanför disken och se på bondfolket, som kom och gick.

Men en afton stiger Fridolf in till jungfrun med svartbågad pincené på näsan.

En stilla välsignelse går över jungfruns läppar. Och sen är det ganska tyst en stund i kammarn.

Men Fridolf gör det bekvämt för sig i soffan. Ollasmors kamelhårskjol får glida ner på golvet. De lätt hopträcklade liveknas makas utan prut åt sidorna. Och den omilt uppväckta katten hoppar fräsande ned från soffan och intar en hotfull ställning på symaskinens blanka skiva.

— Ja, skåda hit ni bara. Håller kanslisten och siktern i Pigbacka kanske inte att se på. Du sku sett bara, huru djupt Sofi från Brutuäng neg för mej på vägen. Glasen är ändå sakulis bra till att hålla opp respekten med. Vad var det annat bara de guldbågade glasen, som krökte ryggen på folk, när de mötte Grönbymagistern. — Ja, vet du, att gamla magistern har farit nu som en ertappad tjuv om natten. Han har farit med sonen med sej och lämnat hela Grönby kvar med rubb och stubb och kräk och grannlåter.

Jungfrun mumlar i tysthet åter en välsignelse över sig. Kan Fridolf ha druckit något eller har något ont annars träffat hans huvud.

— Fridolf! Är du Fridolf ännu?

— Nå inte är man väl David heller. Men man är ju sikter på kansliet, så man är inte precis bara Ollas Fridolf numera heller. Men däroppe lär de ha hett om öronen. De behöver folk. Skall just ut och värva åt dem. Stack mej bara in och se efter vännen min i skymningsstunden. Men alltid är hon lika flitig. Går på som den lilla myran i skogen. Klara, Klara Fredrika, skåda nu lite ändå på vännen din. Det är skymningsstund, fristund nu skall du veta. Klara lilla.

Men jungfrun drar sig tillbaka.

— Minstingens så länge du har delärligheten för ögonen, är vi skilda vänner.

— Färgin, vad du har blivit krånglig. Fort tar Fridolf av sig den misshagliga grannlåten och visar, hur han ändå vågar kyssa sin flicka.

Fridolf sitter redan på jungfruns fotapall.

Men jungfrun är som ett vitt och kyligt blomster. Hon vänder bort sitt ansikte och betraktar tyst genom fönstret den snöiga hagen.

— Ja, fundera du efter bara, min ålandsjänta, min Klara Fredrika, min vän, snart ha vi våren här, och är lyckan oss blid, ha vi boet färdigt till sommarn. Och då är du finare, nättare fru, än länsmanskan nånsin kunde vara. Lackskor skall du ha, och hatt med blomma i skall du ha och en silverväska på armen.

Men jungfrun ser bara envist förbi Fridolf långt ut i hagen.

— Och egna hus skall vi ha och grisar och kor. Och häst och kärra ska vi också ha, och åka skall vi kring byn som det finaste silkesherrskap.

Nu glimtar där ett litet leende ändå i Klara Vesters ögon. Vad kunde väl vara mer lätt och bra på foten än lackskor, och en sjögrön klänning kunde man ha därtill.

— Men om inte de egna husen och kräken och grannlåterna ändå sku stå liksom lite

på fäfat. Ser du, när det sku kunna gå så hastigt, säger Klara.

Fridolf far upp som en raket. — Vad språkar du om fäfötter? Om jag hade oturen att slå yxan i foten, så att jag inte kunde fara med opp till stridsfältet, så står varken jag eller du eller någonting annat på fäfat för det. Det skall du veta. För resten är jag ute nu för att värva folk, jag.

Fridolf tar upp glasögonen ur fickan och står en stund för spegeln och arbetar med att fästa dem vid näsroten.

När detta slutligen lyckats, bugar han sig för jungfrun, alldeles såsom han en gång sett unga herrn på Grönby göra för bruden sin och säger: å reservoar.

Med en suck tar jungfrun igen ihop med arbetet, när Fridolf gått. — Nu börjar han till på köpet tala franska, klagar hon sakta för sig själv. — Det var äkta franska det där.

*

Men Fridolf vandrar redan kring i byn med högburet huvud och herrglasögon på

näsan. Litet svindlar det ibland för ögonen, så han vill snubbla omkull. Glasen är starka och suger och drar, så att hela Pigbacka blir lite virrigt. Men Fridolf sluter stundom ögonen och ler lycksaligt ändå. Se så hastigt blev förra länsman bortjagad, att han gick och lämnade glasen efter sej på bordet. Det var inte tid för länsman då att välsigna sejen, nej inte en minut.

Ollas Fridolf skrattar ännu riktigt gott åt saken.

Men värvningen, värvningen! Många finns det ju inte kvar att värva i Pigbacka. Andra än skraddarn och hans lärpojke och kanske smeden lär det knappt gå att spekulera på. Hur renhåriga proletärer de nu sen kan vara. De ha alltid hållit sej lite som på sidan. Lite räddhåga kanske, och det kan ju vara begripligt.

Annars fanns det ju nog rusthållarsöner i byn, stora starka karlar liksom Bunkasönerna av vilka den äldsta drog ner till skärgården med de vita och över till Virolandet. Men Friman vill inte att någon skall

tvingas in i gardet, Friman är alltför beskedlig. Han kan inte vara som herre, nu när det fordras. Nej inte ett dugg kan Friman vara som herre.

Det är ändå en lycka att alla inte är som han.

Ollas Fridolf lyfter på huvudet.

Hos skräddarn råkar endast lärpojken vara inne, när Fridolf träder in i verkstan.

— Var har du mästarn i afton? Fridolf trycker glasögonen bättre intill näsroten och sätter sig upp på kanten av pressbordet och dinglar med benen.

Lärlingen begapar Ollas Fridolf. — Har du rätt blivit magister?

En hjärtlig förnöjelse sprider sitt sken över Fridolfs ljusa finhyllta ansikte.

— Var har du mästarn din i kväll, frågade jag.

— Nå, manne det inte bar av för dem på kaffe till Åkernäs. Frun och barnen for med.

— Så så, det kaläseras i lag med Åkernäsarna, då vet man också, vad andas barn

din mästare är. Och en sådan sitter du och tjänar och underhåller med dina händers flit och möda. Men ska jag säga dej, hur det går, om du inte snart stiger ner från bordet där och sträcker på benen och rätar på ryggen och går med som soldat i proletäreernas armé. — Jo, vänta nu. Hur var det Myrsky riktigt lade ut saken en gång i Svartjärv. Det var riktigt efter vettenskaperna, må du tro.

Fridolf för handen eftersinnande till pannan.

Jo, ser du, människans blod består av två slags blodkroppar, röda och vita. Herrarna har bara utav de vita kropparna i sej, men proletärererna har de röda. Och de röda kropparna är de bästa för hälsan, och det är för resten de som håller hela människosläktet vid liv. Men vet du, hur det går, om en proletär börjar hålla med herrarna. Jo, han tvinar bort som blomstret om hösten. Hans röda blod blir vitt som kuddmjölk, och vit blir han i synen som blekt lärft. Si på mästarn din bara, får du skåda hela sanningen.

Har du inte märkt liksom tvinsot och bleksot hos honom på sista tiden.

— Nå lite oppskrämd och tystlåten har han hållit sej på sistone, men vitbläsi har han varit alla tider. Men konstigt är det ändå, att tron och åsikterna ska kunna ha något med blodet att skaffa. Aldrig tror jag det står ett ord om det i hälsoläran.

— Vad tror du sådant sku stå i herrarnas gamla hälsoläror. Men ser du, nu blir allt nytt. Allt, allt blir nytt, ända från katekesen och almanackan ända till drömboken och Folkbladet och berättelseböckerna. Och för resten — Myrsky sku kanske inte veta. Han är läster karl, kretssikter och talar lika flytande båda språken.

— Sa' han det riktigt i salen så alla hörde?

— Se på slikt kan du börja grubbla. Det sa Myrsky åt mej, när jag sjuussa honom till station. Han var annars en glad karl och språka och skratta utav sakuli.

— Han spektakla bara och ville skrämma opp dej.

— Hur säger du, bleknos? Fridolf står redan som en tupp mitt på golvet. — Vem fargin tror du skrämmer mej? Va sa?

Skräddarlärlingen säger ingenting. Han syr på bara. Inte vill han ta nappatag med Ollas Fridolf. Ollas Fridolf flög en gång på honom bakifrån på vägen.

— Ja, ja, bäst du tiger. Men går du inte redan i kväll och anmäler dej hos Friman, tar fan dej.

Och för resten, nu har jag inte tid mer, att stå här och spilla krut på en kråka. Fridolf svänger om på klacken.

— Håll du krutet bara, om du har något, ropar lärlingen efter honom. — Nog hittar jag till Friman utan dej. Friman har alltid varit karl, han. Han kommer nog att ställa det bättre för fattighjonen och lite för var och en i Pigbacka.

Men Fridolf vandrar vidare genom byn. Det ser ut att bli dåligt med värvningen. Men det är ju också bara skräpet som numera sitter hemma. Anders i Blidby skulle

varit en god kund, om han blott kunnat stå på benen. Åtminstone hade ingen svurit så mycket i herrarna som han gjorde då efter olyckan. Men nog hade Anders också ett kors, som var tungt att bära. Och inte ett penni hade Grönbymagistern sträckt till sen den hösten olyckan skedde vid stallbygget, vid Grönbymagisterns eget ridstall. Men vänta, vänta. Orätt skall en gång bli rätt. Fridolf lyfter på huvudet.

Men där skymtar ju smedjan redan vid vägkröken.

Elden lyser röd och grann genom det so-tiga fönstret och trägna, jämna hammarslag ljuda ut till vägen och eka sakta ännu borta mot Ollas skogar.

Fridolf står en stund utanför smedjan. Det är inte att gå och språka med smeden bara såsom man byter vett med vanliga drängar. Ånej, han därinne har ögon som ser tvärs genom rocken och skjortan på folk.

Fridolf tvekar en stund, om han skall taga hela glasögonsgrannlåten av sig. Det

är som hade han behov av att kunna se riktigt klart och tydligt på bysmeden.

Emellertid går han ändå hellre in just som han är.

— Guafton. Fridolf är litet osäker på rösten.

Smeden håller opp ett tag med smidandet och kastar en hastig blick på drängen vid dörren. Och så börjar han smida igen.

— Mästarn har bara brått med smidandet, han, säger Fridolf med blid röst.

Smeden ser inte åt sidan ens.

— Men mästarn har också styrka i sej, så det är fröjd att skåda på honom. Han sku allt bra behändigt kunna tukta opp en liten herre, det sku han.

Smeden hamrar på bara.

— Han kunde allt bli som Simson, som man läste om i bibliska historien. Runka lite om pelarna, som håller opp kapitalistrens tak och gårdar. Si det sku gå, aj, aj, vad det sku gå.

Men Fridolf talar som för döva öron. Smeden smider blott.

— Har mästarn alls reda på, hur de kursar däroppe på stridsfältet, säger Fridolf nu och går litet närmare. — De lär behöva förstärkning.

— Kom du dit nu, din kanalje. Smeden lyfter hotande upp det glödande järnspettet.

Fridolf drar sig hastigt tillbaka till dörren. Och nu försöker han tala riktigt med vibrerande stämma alldeles som Myrsky gjorde på det sista stora mötet i Svartjärv. — Våra bröders blod ropar på oss ur gravarna. Proletärernas röda blod, som flyter över snöfälten däroppe i finnskogarna, det blodet kallar oss alla till strid.

— Vill du gå nu, va sa? — Vill en karl slåss, kan han göra det själv och hålla truten.

Men Fridolf tänker ännu våga på lite fagert tal.

— Ja, sådana karlar som smedmästarn vår, går det knappt en på tusen. Slik styrka finns inte i hela Pigbacka och inte i Svartjärv heller.

Mera hinner Fridolf inte säga, ty nu har mästarn kastat järnspekt och släggor ifrån sig och flugit i luven på honom. Dörren flyger upp så det gnisslar i de gamla gångjärnen.

— Ska du stå där och porla ännu, säj!
Och där ligger Fridolf ute i snödrivan med krossade glasögon och mörbultad bak.

Men kvällen därute är vit och gnistrande, och tystnaden är stor i Pigbacka. Inte en byracka ens är ute på språng i den stilla kvällen.

Från smedjan börjar redan höras jämna, kraftiga slag. Det är järn, som slår mot järn.

Fridolf börjar kravla upp sig ur snödrivan. Han kvider som ett barn, när han försöker räta på sig. Av glasögonen finns inte kvar just mer än de vindiga, svarta bågarna. Ollas Fridolf är ingen magister numera.

Men han knyter näven bort mot smedjan. — Den järnvargen! Han har ändå av de allra värsta blodkropparna i sej. Han är av dem, som de kallar nevtrala.

Men Fridolf vågar ännu något. Han klinkar fram till dörren och vrålar in genom springan en stump av marseljäsen.

Men smeden hamrar på bara därinne. Och Fridolf har ingen annan råd, än att börja vandra inåt byn igen. Men klinkande och knagglig är gången.

Ollas David har kommit hem till Pigbacka igen. Han har kommit på permission. Hela byn låg i fönstren och såg när han kom med bössan på axeln och en röd pappersros instucken i gevärsmynningen. Här var ju så fridfullt i Pigbacka, så bössan tryggt kunde tjäna som grannlåt. Och flickorna tyckte David såg ut som en hel patron, där han steg fram på vägen. En reslig och grannkarl var han så visst.

Där satt torparungarna uppe på stake-ten och ropade goddag och tiggde och bad om den röda rosen. Men David gav dem blott använda gevärspatroner till minne från striderna. Och patronerna tyckte pojkarna om, de hurrade och tyckte, att Ollas David var som en sådan, man läser om i roliga hemska böcker.

Och hundrackorna kände alla igen Ollas David. De viftade och spelade med svansarna, och David log helt gott och sade: Si, si, på kräken.

Men då råkar det just, att David går förbi det vita Åkernäs och att en röst från någon vrå säger: Se, se på det röda kräket.

David ser nog, att det är yngsta Åkernäsen, som sitter på lur där i förstufönstret. Men David går vidare. Pojken kunde tåla en örfil, men han är klen som ett fruntimmer och ännu inte torr bakom öronen. Och David går sin väg och tänker ej vidare på saken.

Men därborta vid föreningshuset står Friman redan ute på trappan och ropar:

— Guafton, guafton! — Vad bud har du med dej?

— Nå nog går det ju sakta fram och bakåt med, som det brukar i krig. Vid Tammerfors ska det ju ha gått på tok, men modet ska man hålla uppe ändå.

Friman slår David på axeln.

— Fargin, lägg bli med det där. David för handen med en grimas upp till skuldran. —

Vet du, att här gick kulan igenom och det redan tredje veckan efter det leken hade börjat. Sen låg en bara och bangades i veckotal. Men nu sista veckan hade en lust att gå med igen, men så sjuussa de en hem och vila. Men bara skulderbladet nu lite karpar opp sej, far en ut igen.

— Du har rätt fått stridsmanstagen i dej. Om alla bara sku vara lika dej. — Nå hur går det för de andra pojkarna?

— Bra går det för Pigbackafolket. Våra pojkar släpper sådana skott, att där går ingen herre och gör efter, och Gruffas Olof, han står precis lika lugn vid kulsprutan ute i granatregnet som Ollasmor vid separatorn inne i mjölkkammarn, när det regnar.

— Så kanske vi kan ro fän i land ändå, när vi en gång har tagit honom i båten, säger Friman.

— Åja, om vi bara får ha ryggen fri härnere, menar David.

— Det språkas ju nog lite om att tysken sku tänka sej hit, säger Friman något fundersamt.

— Det hörde vi nog däroppe också. Men ingen tror på det. Tysken lär nog snart, han också, fått nog att dansa efter herrjunkarnas pipor. Men de säger, att det skall vara rys-sar med i våra led, men inga visste vi av någon ryss i vårt kompani. De berättade också däroppe, att de våra sku ha gått och slagit ihjäl värnlösa präster och pinat godsherrar och fångar. Om det sen håller streck, vad fiender berätta. Har Friman hört något?

— Nog lär det sku ha hänt här och där. Men inga vet man av sådant rackartyg här i Pigbacka och inte i Svartjärv heller.

— Fähundar skall det alltid stoppa sej in bland med hederligt folk. Om tusen godsherrar tillsammans är ett fäns följe, som det tål krigas mot, så är ju en och en ändå människa.

— Visst så, menar Friman också.

— Med Grönbymagistern har en ju nog mycket otalt, men ingen rackare må gå och knäppa honom ändå. Han är gammal och skakig redan. Men här i Pigbacka och Svartjärv är han ju nog skyddad, säger David.

— Inga sitter Grönbymagistern i Svartjärv mer, skall du tro. Han for så hatten darra. Andra dagen efter det kriget bröt ut, for han med sviten med sej.

— Så så, säger David. — Han blev ängslig. Ja, aldrig, aldrig kan en bli god på Grönbymagistern. Såsom han har ragassat med fattigt folk och med fattigt folks barn. Nog var det tider då också.

David pustar och funderar en stund.

Men så slår han i ett tag Grönbymagistern ur tankarna. — Har Viktor låtit höra av sej, frågar han.

— Viktor? Nå Viktor var ju vapenbror med dej. Ni for ju ut tillika, säger Friman något förvånad.

— Jo, men se Viktor kunde pottra lite ryska, så att han blev kommenderad åt annat håll.

— Såå. Få se, vad bud han då kommer med. Man är rakt som i säcken här i Pigbacka.

— Ja, om han alls kommer, menar David fundersamt. — Det beror bara på lyck-

träff. Hade hjärtmuskeln suttit en tum högre i bryystet på en än den satt, sku en inte stå här nu och språka. Skadan hade ju inte varit stor, då ingen finns som gråter efter en. Men en menar nu bara, att den grovaste karl inte är mer än en porslinsdocka i krigsguddinnans händer.

— Så kan det vara, jo, säger Friman fundersamt.

David kastar blicken åt Åkernäs. — Vet Friman något om Helga, siktern vår, tänker sej opp till stridsfältet? Hon talade nog ditåt, då leken just hade börjat.

— Helga sitter på kansliet i Svartjärv. Hon har ju kunskaper. Hon lever nog utan Åkernäsarna.

— Åja, det gör vi alla. David räcker näven åt Friman. — Nu tänker jag gå si efter Ollas husbonn.

— Ja, Ollasfar lär ha varit lite krasslig. Hälsa från mej också.

David vandrar redan i väg.

Däroppe på Tontberget tyckes Kyrk-Mina stå med kvasten i hand och sopa och

skrapa rent utanför stugdörren. Hon sjunger och drar på en gammal psalm, såsom hennes vana är och har varit så långt man minns i Pigbacka.

David stannar lite för att lyssna.

— »Nu mörksens furste vred
han vill oss trampa ned.»

Men Mina har redan sett Ollas David stå med bössan på axeln där nedanför berget på vägen. Och se nu skall hon ändå passa på och ha den gudlösa rackarn att skämmas lite där han står.

Fort kastar hon kvasten ifrån sig och går och ställer sig med ryggen utåt på yttersta tinnarna av Tontberget och med heligt förakt lyfter hon opp kjolen därbak.

— Mina, Mina, tocke har en skådat förut, säger David blott med en liten glädje i ögonvrån. Det var ju tre hihulitkåringar i en skogsbacke däroppe i en finnsocken, som hade ett likadant mod. När den röda truppen marssade fram trodde kvinnfolket, att gardisterna sku komma och taga bort prästen

och himmeln för dem. En av kamraterna släppte då lite krut, och kvinnorna försvann som kråkor. Ja, allt tokigt kunde en ändå få skåda i krig.

Men David drar vidare åt Ollas till. En sten viner i luften och snuddar som en blixtn förbi hans ögon. Den kom nog därnerifrån handelsmans källarglugg. Men det var väl bara småpojkar som var framme.

Därborta syns redan Ollas rödmålade bod med vindflöjeln på taket. Vintervinden tycktes hålla i alltjämt.

Men vårvinterskymningen sänker sig nu precis som ett silkesflor över Pigbacka. David stannar mitt på vägen och ser omkring sig en stund. Och så börjar han riktigt andas och insupa Pigbackaluften.

Där var ändå något förborgat trolltyg i hembyns väder och vind. Det riktigt packar i bröstet på Ollas David. Han märker, att det är detsamma, som då han kom hem från storstassresan. Det är alla gamla bortglömda barnsligheter, som rinner honom i hågen.

Där står mor fattig, när hon kommit hem från gårdens arbete om kvällen, och rensar och plockar om sin egen lilla potatis-täppa. Och pojken hennes kommer hem från vallskogen, han har en duktig badkvast och en riva smultron med sej. — Du är rätt karl du, pojken min, säger morsan. Och hennes pojke visslar och börjar hjälpa till med kvällsysslorna. Han bär mat åt griskultingen, han springer efter ett ämbar vatten, han står vid spjeln och rör i mjölgröten. —

Men en morgon är morsan krasslig och blir och ligga kvar i sängen ännu när pojken far ut på vall. Och om kvällen kommer pojken hem med mjölk i en flaska. Han har därute i skogens stillhet mjölkat en av Grönbymagisterns kuddor. Och mjölken sku morsan ha, eftersom hon är krasslig, och eftersom magistern har sjuttiotvå kuddor. Och pojken är nöjd med sej själv, han är alldeles som den högsta rättvisans vallpojke. Men morsan tvingar pojken att föra mjölken tillbaka till gården. — Ser du, du gjorde inte

rätt efter lagen, säger hon. Och så ligger hon bara och bangas för sej själv. Men pojken vet med sej, att han gjorde så rätt som Gud själv sku gjort, och han springer i väg till Grönby med flaskan med sej och förklarar hela saken och frågar vem som gjort lagen. Och då får pojken den första örfilen av Grönbymagistern. Men den följande dagen tappas ett får bort, och då får pojken en sådan risbastu, som går som gift in i hjärteblodet. Ja, det var allt tider då. — — —

David börjar långsamt marschera framåt igen. — Jo, det var allt tider då.

Men aldrig har hembyn varit som nu, så tyst och ändå så full av gamla sjungande visor. Och de visorna spinnas ut liksom från mor fattig och evigheten. Där kommer med våld vått i Davids ögon. Han är riktigt allena nu med sin hemby.

Och så rosenderöd som solen går ner där bortom Ollas hage. Säkert var nippertippan från Åland allt kvar i stugan ännu och pyn-tade och sömmade och klädde opp byns fruntimmer. Nog var hon allt full av kun-

skaper som ingen annan kvinna i Pigbacka, den nyponblomman. Och Fridolf, som gick och trodde, att han tog henne bara som man plockar ett bär från körsbärsträdet. Men aldrig var det möjligt, att den jungfrun på allvar sku se till någon av drängarna i byn. Hon kunde ju ta sig hemmansägare som vilken bonddotter som helst.

Så har David nu gått där i funderingar och nu står han ju redan utanför Ollas grind.

Han stiger på alldeles efter gammal vana och skrapar noga snön av fötterna ute i förstugan. Ollasmor tål ju inte, att karlarna hämtar snö och lort in i stugan med stövlarna.

— Guafton härinne, säger David, när han stiger in i stugan. Ingen levande människa syns emellertid till. Allt är så bortputsat och tomt, inte ens svagdricksstopet står på bordet, som det alltid gjorde förr.

David ställer bössan med den röda rosen ifrån sig nere vid dörrväggen och går och dricker en skopa vatten ur sän.

— Är det bysvipun, som hushållar där, hörs husbons röst inifrån kammarn.

David går och öppnar litet på kammar-dörren och hälsar godafton.

— Si på, jag trodde det var vår mor, som hade kommit hem från byn.

Ollasfar sätter sig upp på sängkanten. Han hade riktigt somnat en stund.

— Ska husbonn rätt bör' krassla här, säger David med stora ögon.

— Lite så vill det nu vara. Ollasen bär David sätta sig.

David söker fram sin papyrossbunt och bjuder åt husbonn, och husbonn tar strax emot. Det är ju riktiga kaukasiska.

— Si, tobaken sku ju nog vara som förbjuden, men vad sku en gammal karl här börja pjäska med sej, menar Ollasfar, när han redan suger på i full fart.

— Nå, ska du bli här i Pigbacka?

— En liten tid jo, tills en lite karpar opp sej igen.

— Nå inga är du ju blesyrter.

— Nej, inga just att tala om. Lite rucklig bara i ena skuldran.

Ollasfar röker träget, det var riktigt en god papyross han fick.

— Jo, jo, tocke krig blev det sen. Men vad ställer ni opp, om ni till slut får tysken ihop med er. Nog var ni allt och förhasta er ändå.

— Inga var det förhastat, hellre för sent, menär David. — Den saken hade bort göras ren för femtio år sen, då när arbetsfolket fick krypa och gå an som lusen för sina her- rar. Sku vi kalla tillhopa alla fattiga sjuttio- åringar från Pigbacka, Blidby och Svart- järv och ha dem att vittna om sej och sina husbönder från ungdomsåren, så fick vi höra. Men de gamla tiger mestingens, de är ren så trötta och orkeslösa. — Fastän all- tid finns det ju satkåringar bland med i ho- pen liksom Mina på Tontberget till exempel, som skryter och för bud över hur hon fick arbeta på och träla i sin ungdom. Aldrig hade hon hos Stjärnskjölds fått sova det röda av solen, aldrig hade hon fått smör på

brödet bara om söndagsmorgnarna, och tunga vattensår hade hon fått bära, så det brakade i ryggen. Och husagan fattades inte heller. Så vad sku pigor och drängar behöva lättjas och bli herrskap nu heller. — På det modet vittnar nog de, som har blivit förbittrade och fördärvade ända in till hjärteroten.

Sant säger du, men, men. Jag har nu legat här i veckotal och bara funderat på dehär affärerna. Sku ni med ert ragassande kunna skapa om själva människan, sku allt kunna vara bra. Men bara ni inte gör henne än argare än hon är.

— Det är just det vi nu håller på med, att skapa den nya människan. Barnen skall fostras opp på nytt mod, med nya läror. Men si aldrig har något nyskapat ännu kommit till världen utan blod och bång och krambambuli, och så är det härvidlag också.

Ollasfar sitter bara och ser framför sig och säger ingenting.

— Och vad tysken beträffar, kan det ju nog vara vår död om han kommer, menar

David. — Men högsta befälet säger, att han nog inte kommer. Och för resten vad är en själv? Ett fattigt gräs, oppväxt i skuggan, som mejas av eller vissnar bort om hösten. Det kan göra detsamma. Men si, den nya idéen, den är stor och rättskaffens och skinner som en stjärna på himmeln. — Men nu ska en tiga.

— Jo, jo, nog är öderna stora här i världen, pustar Ollasfar sakta. Och sen är det rätt tyst i kammarn, där marsskymningen dröjer kvar som ett vemodigt skimmer över de gamla oljetrycken, där ljuvliga bibelord stå att läsa över menlösa bilder med får och herdar.

Ett gällt skri ljuder från stugan.

David stiger opp och går ut att se, och Ollashusbonn stiger efter i strumplåsten.

Och där sitter Ollasmor i stugan på långbänken med händerna stödda mot knäna. Och hon sitter och flåser och blåser, som hon brukar göra efter ett hett bastubad.

— Vad bangas du nu för, säger Ollasen.
— Bjöd de på bastubad när Åkernäs?

Ollasvärdinnan får ännu inte fram ett ord. Men hon orkar redan knyta ena näven mot David. Och med ett tag står hon på benen och skriker.

— Ut, ut, från hederligt folks hus. Ut med prolletärriären, som ännu vågar stå och se kristet folk i ögonen. Vill han ryka i väg nu, eller ska jag ta och sparka ut bössan med rödrosen, så den ligger därute på dynghögen. — Ollasvärdinnan svänger raskt på benet, visande hur hon skall göra.

Nu måste Ollasfar rakt ta den goda kaukasiska papyrossen ur munnen.

— Fargin, vad du är galant.

Men nu har David rökt slut sin papyross och går och kastar stumpen ordentligt in i spisel, såsom värdinnan vill ha det.

— Si, värdinnan kan då vara arger, så det är rätt komiskt att skåda på henne, säger han. — Men hon ska allt lägg bli bössan ändå. Det är farliga saker.

David går och tar sin bössa och svänger den på axeln.

— Nog blir vi vänner med värdinnan en gång, om inte förr, så i den andra världen, säger han och småler. — Med husbonn var vi vänner redan före denna världen. Gunnatt, gott folk.

Men nu är Ollasmor kvick i vändningen. Hon får tag på slaskhinken i spiselvrån och rycker ut.

Ett hastigt plask, och där ligger potäterna och simmar i diskvattnet framför hennes egen trappa.

— Så skall det göras åt prulletärer och sossjalister!

Ollasmor vänder in tillbaka med sitt tomma ämbar. — Gick den odågan inte redan ut genom grinden och durra på märrsiljåsen, som ingenting sku hänt, fräser hon och ställer hinken i vrån.

Men nu går Ollasmor att taga reda på husbonn, som gått in i kammarn. Här ligger han utsträckt på sängen med händerna knäppta om nacken och säger alls ingenting.

Hon slår sig ned i gungstolen.

— Och vet du, vad det nu blir i vårt hus?
— Skilsmässa.

— Mellan vem och vem, frågar Ollasfar.
Han drar på mun.

— Du ska inga gäckas, nog är det fulla allvaret. Tror du att en hederlig kvinna skall kunna leva tillsammans med en röd man. Du är röd, det sade de åt mej mitt i ögonen när Åkernäs.

— Är jag, säger Ollasfar och gäspar grundligt.

— Du är smittad, pestsmittad, sade Åkernäsfrun. Allt bättre folk talar om dej och har reda på, hur du sällskapar och är som bror med de röda drängarna dina. Handelsman ser redan snett på en. Kyrk-Mina spottar ju efter en oppifrån Tontberget. Snart skall man opp till prosten här och det bara för dina goda bröder. — — Nej, en kristendomssystem kan ju inte ha en röd man. Du är den största brottsling, sade yngsta Åkernäsen.

— Det är ingenting vidare då, än att du skaffar hit skilsmässoprotokollen, så lägger jag namnet under.

Ollasvärdinnan börjar se på sin man. Hörde hon rätt? Talar han inte riktigt om protokoller?

— Är du rätt frisker, karl? Nog kunde du vara i stånd att lämna hustrun din på gamla dagar.

Ollasmor knycker till sig förklädssnibben. Och hon ljuter bittra tårar över den skam som skall gå över hennes hederliga hus.

*

Men därute på vägen vandrar David långsamt framåt med sitt rosenprydda gevär på axeln. Han går där glad och undrande i hågen. Att från fårvallare och legohjon få bli den högsta rättvisans vallpojke, det är ändå något så besynnerligt stort, att högmodet rakt håller på att få bukt över honom. Vad betyder det, om människorna öser över en slask och stenar och allsköns vederstyggligheter, nej, det biter inte ett dugg på den som är stadig i tron på sin sak.

Men därborta glimmar ju redan en aftonstjärna ovanom Kärrtorp, där kvällsvarden väntar en hos vänner, och där en utmarssad karl kan få ett stilla nattkvarter.

David börjar skynda litet på stegen. Han tar genvägen över bäcken som kallas Fårtvätton. Nu ligger bäcken där ännu frusen och grå i vårvinterskymningen. Men om sommarn är den lika blå som himmelens fäste och då stå byns pigor med väloppskörtade kjolar i det silverklara vattnet och tvätta fåren. Och då lyser solen som gull över hela Pigbacka.

David står en stund mitt på spången och betraktar med glädje sin hemby, där gräset snart igen skall grönska utmed alla ängskanter.

Men vad där! Sitter där inte en ensam människa därborta under det gamla pilträdet. Sitter där inte en människa på den bara frusna marken med ansiktet gömt i händerna?

David tycker nästan det liknar Kärrtorps Viktor på nacken och öronen. Osäker och undrande går han över bäcken.

Och Viktor är det. Nu ser han det tydligt på öronen.

— Vad kan det betyda, att vi skall träffas på det här modet här under pilen vid Fårtvåtton, säger David sakta. — Men du är ju rätt utan vapen, vad betyder detta, säj?

— Sätt dej ner lite, säger Viktor nu, där han sitter orörlig som en ihjälfrusen.

Ollas David slår sig ned och gapar undrande på Kärrtorps Viktor, som alltjämt täcker ansiktet. Har Viktor männe fått väderklyvarn krossad, eller har han blivit enögd.

— Viktor, låt en nu skåda dej i ansiktet, en tål nog se, om det ock är vad fän som helst.

Då tar Kärrtorps Viktor långsamt händerna från ansiktet. Han har inte en skråma på huden, men han är röd och våt i syn och bedrövad i ögonen.

— Vet du, att vi har så mycket löss i vår fana, säger Viktor stönande. — Herrarna har visserligen sagt det, men det värsta är, att det är sant. Jag har fått syn på allt på nära håll.

— Löss, säger Ollas David häpen. — Kan du inte språka som folk. Vem har nu satt lössen i den?

Ryssen, säger Viktor bittert och kort. — Det gick inte att stå öga mot öga med landsmän, när ryssen stod vid ens sida. — Nej, det gick inte i praktikan.

Viktor lägger igen händerna för ansiktet. — Där fanns traskuskar på andra sidan, som föll alldeles blotta och bara för fosterlandet, säger han sakta.

Men nu håller tankarna rakt på att slå knut i huvudet på Ollas David.

Han stönar och stammar och vet inte huru han skall börja talet. Men då i ett nu är han på det klara med sin sak igen. Han fattar Kärrtorps Viktor om skuldrorna och skakar honom så våldsamt, att det gamla pilträdet grenar gunga.

— Proletärer i alla land, förenen eder! — Har du glömt språket och stjärnan, som skall leda och lysa oss i denna förtappelsens dal. Under den stjärnan är det inte tal om ryssfän eller om svensk eller finne. Vi är

stridskamrater för rättvisans rike, som skall komma till jorden. Oj, oj, Viktor, har du övergivit vår sak.

Viktor tar händerna från ansiktet och ser David rakt i ögonen. Och David förstår, att han har mist sin vapenbroder.

Hans käkar skaka och han drar ett tag med rockärmen över ögonen.

— Svartjärvmästarn sku slå ihjäl dej, säger han grötigt.

— Ledarna har svåra synder mot oss på sitt samvete, säger Viktor utan att höra på David.

— Du talar precis som prostinnan förra hösten. Det var just då, när Ollas brunn var under reparation. En stod då också här vid Fårtvätton med häst och kärra och sjåa med vattentunnan. Prostinnan råkade sen komma hit, hon sku bryta åt sig silverkvistar från pilträdet.

Och hur det var, kom vi i samspråk med varandra i invärtes frågor och pollitik.

— Käraste David, sade prostinnan till slut, och hon såg så älskelig ut att en hade

haft lust att lyfta henne opp på sina armar.
— Käraste David, sade hon, David är oskyldig och vilseledd. Gud straffe ledarna.

— Käraste prostinnan, sade en då. —
Var och en människa är sin egen syndabock. Så långt har en ändå kunnat spikulera sej fram utan böcker och präster och ledare.

Prostinnan teg, men hon grät över en och gick bort med en kvist av silverpilen i handen.

— Vi har mördare och rövare och människopinare med oss i våra led, säger Viktor åter utan att höra på David. — Jag har sett det med egna ögon.

David blir alldeles röd i syn och han tar sig med händerna om huvudet.

— Är det då sant det, som en inte trodde. Det blir nästan för tungt då att leva. Det blir nästan för tungt då att vara stridsman i röda armén. Det blir nästan för tungt, för tungt.

Viktor säger ingenting, han ser bara rakt framför sig.

Sakta susar vinden i den bladlösa pilen. Skymningen faller på, och en vänlig stjärna vinkar allt klarare därborta ovanom Kärrtorp.

— Vart ämnar du dej till natten, frågar Viktor utan att se på David.

— En går väl till vänner i Blidby.

Viktor stryker sig ett tag över ögonen och stiger beslutsamt upp. Han går över bäcken hemåt Kärrtorp genvägen över Bisas äng.

Men Ollas David sitter ännu kvar en stund i funderingar under pilträdet vid den frusna bäcken. — — — Det är sovdags redan, men det är långt till Anders i Blidby. Hos Frimans sover de redan. Går en dit och bultar på, väcker en opp barnen. Men till skogen är ju tillträdet fritt. Och i skogen sover en utmarssad karl helt gott på en granrisbädd. — — —

Ollas David börjar småningom söka sig inåt Bisas närbelägna skog.

Ett stenkast från gungan, där ljungen om höstsommarn blommar så röd och vild,

där bäddar David sig en säng av allsköns kvistar, krakor och ruskor. Han bäddar den i tankarna alldeles överdådigt mjuk och bred. Viktor och hans ord tvinnar sig hela tiden in i hans funderingar. Det var ändå något så besynnerligt vackert, det där om trashanken, som dör alldeles blott och bar för fosterlandet. Det är alldeles som en verklighetens släng utav den där nummer femton Stolt.

— — — Men fähundarna! Fähundarna, som stoppat sej in i våra led! Mördarna, rövarna. Det är ni, som är lössen i vår fana. Ska vi ställa er under vår tumnagel, va sa. — Oj, oj, nu blir det nästan för tungt att vara stridsman i den röda armén, klagar David och tar sig om huvudet.

Svetten lackar riktigt ur pannan på Ollas David. Det är då besynnerligt, att ett redigt huvud ska kunna bli i sådan knipa med sina egna funderingar.

David slår sig ned på rishögen, som gungar lika mjukt som prostens resorsoffa, som Ollas David en gång har fått sitta i. Det var då, när han blev framläst och var på kaffe-

kalas och fick en bönbok till minne. Ja, det var då det. Det är visst sju långa år sen dess, sju långa år. — — — Den bönboken gick sen på flickornas syföreningslotteri för välgörande ändamål. Bisas Elvira tiggde och begärde ju vinster av en, hon tiggde ju rätt som synden. Då var det bara för en att välja mellan puukkogniven och bönboken, annat löst hade en inte, om man tar undan kläderna på kroppen. Och bönboken fick gå, så grann den än var med ljusblåa pärmar och ord på utav gull.

Och prostinnan vann bönboken, och då blev en rätt och stå där och gapa. Ja, en hedning har en varit i alla sina dar.

David tar sig hårt om huvudet. — Men en frågar nu här inför sitt eget samvete, en frågar det här i Bisas steniga skogsbacka: Varför skall en människa pinas till att vara annorlunda än hon är. Oj, oj, det är rätt tungt att leva.

En hund börjar skälla och gläfsa någonstades i byn. Ollas David hör att det är skomakarns svarting.

Annars är det ganska tyst.

Människorna försöker sova i stugorna. Men barnungarna marrar i sömnen av hunger, och kvinnorna lipar sakta, när ingenting finns att ge. Det fick en höra och se med egna ögon och öron däroppe i socknarna, när en någon gång råkade få tak över huvudet till natten. — — — Där har vi det stora krigets grepar, som pinar de svaga och små. Där har vi Babylon, som regerar världen.

Ollas David knyter näven. Stryk skall Babylon ha, stryk, stryk.

Och nu är allt klart igen för Ollas David. — Proletärer i alla land, förenen eder, säger han högt, och där skimrar något ljusst för hans ögon. — Vi vet inte, huru mycket vi kan vinna, men som trashankar kan också vi dö alldeles blotta och bara för vår sak.

Ollas David lägger sig ned på rishögen, sluter ömt det rosenprydda geväret intill sig och somnar tryggt och gott från alla knepiga funderingar.

David är stadd på vandring ut till Anders i Blidby.

Det sku vara dåligt med Anders. Bisabonn hade varit och sett på honom en söndag. Anders hade fått en sådan underlig åkomma. Han sku inte ha talat på veckotal. Och ändå menade Bisas husbonn, att det inte var för att Anders sku mist målföret. Rätt klok på honom hade han ändå inte blivit.

Så att nu skulle David gå se, vad plåga Anders fått. Fastän David hade nog redan sin tanke om saken. Vem sku inte få ledan ihop med sej, när en sku ligga dag ut och dag in och inte kunna stå på benen.

David för handen opp till skuldran. Det var redan svårt att hålla humöret opp, när skulderbladet rätt tog sig för att värka.

Vädret sku visst slå om, eftersom det för-
dömda såret åter så höll på och sjukas.

Våt och slaskig är vägen, som leder till
Blidby. Snösörja och smältvatten ligger och
blöter opp isen på åkrar och ängar. April är
redan inne. Men nog måste det bli sommar och
skörd också på en slik järnvår, tänker David.

Han sätter sig på en trästubbe vid väg-
skelet. Han skall bara slå vattnet ur stöv-
larna. Det skvalpar så besatt under fotbladen.

Det är riktigt ett kinkigt göra att få av
sig de långskafta stövlarna. Fötterna är
såra, de också. De fick nog fel däruppe i sko-
garna, när det ingen tid var att dra av sej
skoplaggen. De fick sitta på dygn ut och
dygn in, och isvattnet frätte illa både på
fotskinn och skoläder. En träl på åkern slet
ändå aldrig så mycket ont som en stridsman.
Men en stridsman hade ändå en så underlig
fröjd invärtes som trälen aldrig fick smaka.
Hur var det Pernåpojken sade, när han fick
det dödande skottet i sej och de bar bort ho-
nom på båren. — Pojkar, jag hör, att dom

spelar marseljäsen i himmeln, sade han. Och han småskrattade litet, och så var det slut.

Si, himmeln och friheten, det är just samma sak, säger David högt, så trästobarna hör det. — Och en arbetsträl och proletär, han längtar efter friheten som brudgummen efter bruden. Därför tål han så mycket och vågar så mycket. Kärrtorps Viktor må sen säga vad han vill.

Men det är ingen tid nu att sitta och fundera, det kvällas redan.

Stövlarna stampas åter på, och så bär det av in på byvägen. Byvägen är frusen och torr och rätt bra att stiga på. Men nog måste det bli sommar ändå på en slik järnvår, tänker David blott, där han går. Kälen skall nog i sinom tid stiga ur jorden. Så har den gjort alltsen jättarna regrade i Pigbacka.

Men där syns den grå stugan i skogsbrynet, den ruckliga stugan Anders ärvde efter föräldrarna. Stugan står på Grönbys mark. Grönbys marker sträcker sig över flere byar, allt ända bort till Hammarnäs.

David stannar utanför stugan. Han skall riktigt se, vad den ännu duger till. Taket tyckes ändå vara lappat, men inte är det mycket bevänt med väggarna. Mossan rinner ut mellan stockarna och knutarna ruttar allt vad de hinner. Skorstenen på taket är naggad och splittrad. Blixten har nog varit ihop med den någongång.

Den murkna förstubron nästan sviktar under Davids tyngd, när han stiger upp på den.

Det är halvskumt inne i stugan, ty en åldrig gran sträcker sina grenar alltför tätt intill fönstret.

I sängen ligger Anders, såsom han har legat där på andra året.

— Hälsningar nu oppifrån finnskogarna, säger David. — En har ju varit med och badat opp herrarna och deras svit.

David går och tar Anders i handen.

Men Anders ser bara förbi honom, han ser envist rakt i väggen, som är tätt tapetserad med Folkbladet.

David sätter sig ned på kistan vid sängen.

Då börjar den sjuke nysa och han nysar så våldsamt att hela kroppen skakar.

— Sir du där, vårvädret flög i näsan på dej. Men en luktar ju också rätt som en väderbiten hund. Nordvästan bet sej in i rocken på en. Men nys på bara, det rensar och kör ut det onda.

Anders ser litet åt sidan nu på David, på Ollas David.

Men vad tjänar det till att bruka mun, han börjar igen stirra i väggen på de gulnade Folkbladen.

David tar fram sin papyrossbunt och ställer den till allmänt begagnande på kistan. Själv tänder han strax en papyross och börjar röka. Små doftande rökmoln sväva i glada ringlar kring sängen och dö sakta bort däruppe inunder det nerrökta taket. Och David röker och väntar tåligt, att Anders ändå till slut skall frestas av livsens och tobakens dofter.

Men där ligger han tyst som en ihjälskjuten på slagfältet.

Och då måste David taga till ordet.

— Inga går det längre, att du ligger här och tigger och svälter och fryser. Bort skall du från den här gruvligheten och ensamheten. En skall tala med Friman. Friman skall nog styra om plats åt dej, han.

Men David har knappt sagt det sista, förrän Anders får liv i ögonen. Det arbetar och dunkar våldsamt en stund i bröstet på honom.

— Drag åt helvete med fattighuset, vrålar han slutligen, och så börjar karlen storgråta.

— Just så, pustar David för sig själv. Och när en stund förgått tar han åter till ordet.

— Fattighuset håller vi just på att skaffa ur världen, skall bror veta. Men på Grönby finns det goda sängplatser hur mycket man vill. Alla gästrummen i övre våningen med sparlakansängarna — du vet — har vi opplåtit för sjuka och orkeslösa. Så många arbetsbrutna, som här finns i våra byar. Men vill du inte till Grönby, skall du ha underhåll eller pangsjon som det kallas. Ja,

det skall du ha, och en hederlig pangsjon skall det vara, så du kan få stanna i stugan din.

— Nog kan du språka, säger Anders med en stackars glimt i ögonen.

— Skada bara, att du inte hann skaffa käring åt dej innan det där kalaset, säger David efter en liten fundering. — Si, en kvinna hade nu rätt varit på sin plats i det här hushållet. Om en sku gå tala med Bisas Elvira, vad säger du om det? Hon är hulder till sinnelaget, hon skall säkert stå dej bi med små hushållstjänster.

— Ja, vem tror du här har hållit liv i mej, om inte Elvira, säger Anders långsamt. — Hit sticker hon sej stjälandes med mat och dryck.

— Så, så, det är på det modet. Du är allt i goda händer, du Anders. Du är nästan som i Guds händer.

— Snarun om nacken kunde allt ändå vara bättre, menar Anders.

— Inga, inga, pangsjon blir nog bättre. Ser du, då äter du ditt eget tungt förtjänta

bröd. Tror du vi proletärer inte en gång skall få bukt med orättfärdigheten här i världen. De arbetsbrutna skall inte längre leva på sina herrars nåd. Efter den striden som vi nu strider, skall det bara finnas ett enda krig: arbetet. Och det är såvisst en god strid. Men sina farligheter har det också, det vet vi, och det vet Grönbymagistern också inne i hjärtegroppen. Och går en rätt till grunden, tål en arbetsbruten hedras och omhuldas mer än en sargad krigsman.

— Nog kan du språka, säger Anders. — Det finns öden också på denna jorden.

— Det heter så. Och visst fargin är du ett öde och Grönbymagistern ett annat. Men inga skall du ligga där och grubbla på ödena, det tål inga ett mänskligt huvud vid.

Men säj bror, sku du inte vilja ha lite dager in i stugan din. En sku rätt ha lust att gå och hugga ner granen därutanför.

David stiger upp från kistan och går till fönstret.

Anders vänder litet på huvudet. — Den granen stod där, när jag blev född, så må

han stå där ännu en tid. Han sjunger och spelar och har sina visor. Och man ligger nu där och lyssnar ibland.

— Så låter vi bjässen stå där då, menar David och slår sig ned på bänken vid fönstret.

Man ser ändå ganska långt från Anders stugufönster. Hela Pigbacka ligger där i dalsänkan så grant och rödmyllat som Ollas mors stora minnesbukett på birongen i främmandekammarn. Endast Åkernäs är vitt, alldeles som spåblommorna i mitten, det är vitmenat jäms med uthusen. Och handelsmans åter, det lyser så blått som rågblomstret vid åkerkanten.

Men Gruffas är grått, såsom det har varit från begynnelsen. Men om sommarn är Gruffas ändå den grannaste gården i byn. Då ligger det mitt inne bland törnrosor och syrener, och då doftar det så gott om knutarna, att själva Gruffasfar blir mild till sinnelaget.

Av Ollas hage ser man inte mer än de yttersta trädtopparna. Den lilla stugan,

där Ålandsjungfrun bor, kan då vara gömd precis som ett fågelbo bland träden.

Nog är Pigbacka allt en grann by, en by, där det duger både att leva och dö. Men grått och ödsligt ligger Blidby där och trår i vårvinterkvällen.

Så sitter David och tänker för sig själv. Och han pustar litet, reser sig upp från bänken och börjar söka rätt på sin mössa.

— Vill du, så kan en sticka sej in i morgon afton åter.

— Nå, du kan ju komma språka, säger Anders.

Det börjar bli vår i hagen. Jungfrun har redan länge märkt det på videbuskarnas svällande knoppar. Hon har hört den första flyttfågeln drill i något av träden. Och dagern har inte mer någon brådska, den dröjer kvar kring stugan till sena kvällen.

Och en morgon då jungfrun stiger ut på sin förstutrappa med det tomma vattenäm-baret på armen, ser hon, hur det skiftar blått därnedanför i solbacken. Hon lägger ämba-ret ifrån sig och går se närmare på saken. Det är verkligen sipporna som kommit.

Hon tar strax den blåaste och fäster den vid bröstet. Hon måste rakt sätta sig på trappan och lättjas en stund i solskenet.

Pigbacka är ändå den fagreste byn Klara Vester skådat, och ännu mer fagert blir det, när hägg och syren börjar blomma.

Hon har alls ingen längtan mer bort till ön, där hon föddes, och hon tycker just nu, att om blott folket skulle sluta opp med att kriga, kunde jorden rakt vara som ett paradys.

— Fastän i Pigbacka är ju allt ändå så fredligt och tyst, om än karlarna gå omkring med bössan på axeln och se varandra lite sorgmodigt i ögonen. Men blodiga bud kommer det från andra trakter. Tysken sku ha stigit i land. Han sku ha tagit redan hela huvudstan och lite till. Så berättas det man och man emellan. Och högsta befälet skulle ha dragit sig österut. Och en djup bedrövelse fyller nu alla röda hjärtan i det vårliga Pigbacka.

Ollas Fridolf har blivit kommenderad till Svartjärv, till sikter efter Helga, som trätt in som krigare i den röda armén. Men där är just ingen, som sörjer Fridolf i hembyn. Inte ens jungfrun i hagen, som förr var hans vän. Hon känner sig så lätt och fri till sinnes, där hon nu sitter på sin trappa i solskenet, att hon börjar sjunga en visa. Det är fem verser i den visan, men hon tar

sig tid ändå, fastän Kärrtorps Anna skall ha klänningen färdig till söndagen om vad vore. Och Frimanskans kjol sen, som inte är tillskuren ännu, fastän provning sku göras i kväll.

Men jungfrun slår allt detta ur hågen. Hon funderar på hur tredje versen börjar. Och så kommer hon på det och stämmer upp igen.

Men just då hon är mitt i versen på det vackraste stället, kommer David stigande om stuguknuten. Det prasslar i vinbärsbuskarna, när han tränger sig fram genvägen till trappan.

— Här sjunges det bara, säger han. Och han ser på jungfrun med så innerlig förnöjelse.

— Ja, vad sku man vidare göra, när blåsippan blommar, svarar jungfrun gladeligt och stöder armen mot sitt tomma vattenämbar.

— Om en sku sätta sej ner lite.

Jungfrun makar sig åt sidan med sitt ämbar. David ställer geväret ifrån sig.

— Ja, gu' da sku en väl också säga.

Och jungfruns hand vilar en stund i Davids näve.

Sen hittar David ingenting på att säga. Han sitter bara och snurrar runt med tumarna.

— Är där värk i skulderbladet ännu, frågar jungfrun.

— Det är just ingen tid nu med slikt, det är bara att vara redo, när tysken kommer. Till i morgon är en kommenderad till Svartjärv. Svartjärvarna skall allt vara stridsfärdiga redan både karlar och kvinnor.

Jungfrun säger ingenting. Hon drar bara en suck.

— Si en kom just hit för att föreställa henne, vad omständigheter här kunde komma ifråga. Nu ska hon bara packa in sybehörens och gå sömma hemma hos handelsmans, eller ock skall hon gå till Åkernäs. Si en nippertippa som hon, har ju ingenting haft med oss stridsbultar att skaffa. Men här i hagen är hon inte skyddad. Frökenflickorna när Åkernäs vill nog ha granna

helgdagsblåsor åt sej tills tysken kommer på gästabad.

— Kommer han säkert nu då, frågar jungfrun.

— En sku tro det, fast fritt de trycker saken tvärtom i Nootissbladet.

— Vinner han också?

— Nå tyskin vinner ju alltid.

— Vad säger Friman? Ni ger väl tappt då.

— Inga. Alder i världen. Och om också alla andra ger tappt, håller en fast om geväret. En vet för vad god sak en slåss.

David slår handflatorna mot knäna så det smäller.

Jungfrun säger ingenting, men hon suckar igen.

— Blev hon lite rädd kanske? David ser på jungfrun. Han sku rätt ha lust nu att slå armen om jungfruns liv. Men där är den manliga blygheten strax ihop med Ollas David. Han pustar riktigt tungt.

— Av vem har han den granna blomman där, säger Klara Vester om en stund och pekar bort på geväret.

David går strax och tar rosen ur gevärsmynningen.

— Om hon vill ta den som skänk, så — Den röda rosen har en fått av kompanichefen. Si, befälet vill ju ha sina barnsligheter.

— Tackar allerödmjukast, säger Ålandsjungfrun. — Men kanske David då skall hålla blomman själv.

— Inga. Vad sku en fullvuxen karl också göra med slikt. Nej, nu skall vi spöka ut nippertippan här med den grannlåten.

Och nu vill David fästa den riktigt på Ålandsjungfruns bröst, men han lägger pappersrosen ändå helt blygt ned i hennes famn.

— Barnungarna var nog ihop med en för den grannlåten skull.

— Det tror man det, säger jungfrun så gladelig i sinnet. Och så tar hon sin blåsippa från barmen och sticker den till gengåva i Davids purpurröda hattband.

Davids väderbitna ansikte rodnar av lycksalighet. Det är ju rentav som hade själva lyckans blå blomma flugit i hatten på

honom. Han glömmer den anryckande tysken, han glömmer alla små vedermödor. Och hans ödmjukhet är stor som den ringaste tjänarens.

— Ska en gå och hämta in vatten åt henne, säger han med en blick på det tomma ämbaret.

Och jungfrun skjuter ämbaret åt honom och sätter sig bekvämt tillrätta med hakan stödd i händerna.

Men David går inte bort ännu. — Si, nog sku hon kanske också kunna vara skyddad när Ollas, säger han något fundersamt. Fastän Ollasen skall ju inte mer vara i goda böcker hos Åkernäsarna och inte hos de andra herrskaperna heller.

— Inte går jag och gömmer mig, om hit också kommer tjugo krigshärrar, skrattar jungfrun.

— Ja, i dag och kanske i morgon kan hon ännu få gå här i fred, menar David, tar ämbaret och stiger i väg till brunnen.

— Nej, inte lämnar jag hagen, fastän hit skulle komma både tysken och fransosen på

en gång, säger jungfrun till sig själv. Hon knäpper händerna om knät och ser rakt upp i vårhimmeln.

David återvänder redan med vatten-ämbaret.

— Finns det något annat att styra om? Ska en kanske hämta in lite vedstickor också?

— Inte just det, säger jungfrun och tar vattenämbaret av honom. — Men jag har en annan tung sak på hjärtat. — — Men säg, vad kunde jag göra för David då?

— Nå om ifall jungfrun vill pressa opp den gamla slipsen här, så en är fin, när tyskin kommer, säger David och börjar hamla efter sin röda halsduk. — Den blev åter medfaren, den också, däroppe i dusterna. Se här nu! David står redan med duken i hand.

Jungfrun ställer ämbaret ifrån sig, tar duken och synar den. — Han har ju slitit ut den bara med det valhända knytandet, bannar hon. — Men kom nu med mig opp i vindskupan.

Jungfrun går lätt uppför vindstrappan och David följer undrande efter.

— Ser han här nu. Ålandsjungfrun står bekymrad framför en pärtkorg.

David tycker, att han ser just ingenting.

— Ser han inte kattorna. Sju stycken ungar. Hur skall vi nu bli av med sex. En får hon bli och behålla.

— Nå fargin, var det hela saken. Kanske vi tar modern mesamma. Inte för att en precis sku vara en kattgäldare. Men vad skall jungfrun här sitta med tocke kräk i krigstider.

Tyst han! Klara Vester skyndar redan bort med en unge i förklädet. Och kattmodern följer vaksamt efter nedför trappan in i kammarn.

Men under tiden försvinner David med korgen. Han ämnar sig ända till det djupa vattendiket bakom Gali-herrns rosenträdgård.

I stugan har jungfrun emellertid börjat syssla vid hällen med pressjärnen. Davids röda duk skall göras fin tills tysken kommer. Det skall den visst.

Vid dörren sitter katten och tigger att få komma ut till ungarna på vinden, medan den emellanåt slickar om den enda, som trillar på golvet och får damm på silkespälsen.

Fundersam står Ålandsjungfrun böjd över strykbädden.

Hon blev helt tung till sinnes över detta lilla sorgespel.

*

Ollashusbonn är ute och ser om sina vedtravar i hagen. Han står ibland och lyssnar. Det hörs så besynnerliga ljud från Svartjärvhället.

Från stordiket inne i skogens gömma träder David helt oförmodat husbonn tillmöte.

— Vad hushållar du här? Månne det skall vara tysken nu som domderar i Svartjärv. Kan du höra något, du som har unga öron?

— Åja, nog har en hört på det redan en god stund. Det är kulsprutan. Slikt ljud har husbonn inga förr hört i sina dar, säger David och småkrattar.

— Nå det spärrar ju så besatt, menar Ollasen.

— En har fått vara kattrackare här. Jungfruns katt hade fått så välsinat många ungar.

Ollasen ser förstrött på Davids tomma pärtkorg.

— Vad menar Friman nu om allt det här?

— Vad menar han vidare, bara att låt komma bara. Och vad är här vidare att mena. En är kommenderad till Svartjärv i morgon, men det sku tåla bli färd redan i dag. En går ju ändå mot döden var en går. Är det inte lite på det modet med oss alla?

— Så lär det vara, jo.

— Men sku husbonn inte vilja vara så god och övertala Ålandsjungfrun att följa med opp till gården. Ett fagert kvinnoliv tycker en ändå skall skyddas och bevaras, säger David. — Det skall gå mot livet, vart det går, tillägger han liksom skämtsamt.

— Visst kunde hon komma opp till gården. I främmandekammarn finns plats nog att snörpa kjolar och duljor. Fastän inte lär vår mor se på henne med milda ögon.

Flickan lär sku haft något litet kulurum med Fridolf här på höstvintern. Så hon är i de röda rullorna, hon också.

— Just det har en tänkt. — Därför får hon inte sitta ensam här i hagen. Om en sku få henne att gå och sömma hos prosten. Vår prost har ju alltid liksom begripit sig på människorna.

Sådan är Davids fundering, där de långsamt stiga uppför backen.

Ollasen säger just ingenting, han går i sina egna funderingar.

Men där står Ålandsjungfrun redan ute på trappan och skakar om en rykande kaffebrännare.

Hon hälsar glatt på Ollashusbonn. — Det är bättre nu med hälsan, ser man.

Nå lite bättre jo, menar Ollasen. — Men ska jungfrun inte börja leka kurragömma här nu? Hör hon inte, hur dom ragassar i Svartjärv?

— Jag bränner kaffe först, skrattar jungfrun. Hon ser på David. Han står ju där som filbyttan. Vad skulle man då bråka för.

— Ja det är ju allt hur var och en tycker, menar Ollasfar, småler och börjar gå sin väg.

Jungfrun slår ut det sprakande kaffet på ett fat. Det ryker så att hon måste vända ansiktet ifrån, när hon breder ut det.

— Lite vedstickor kunde allt vara behöfliga nu, säger hon vänligen till David.

Och David är strax färdig och drager åstad med yxan i hand till vedtraven nere vid bäcken.

David sjunger och durrar som en broms, när han går. Det är inte marseljäsen nu. Nu skall det föreställa »Kristallen den fina».

Skjutandet hörs allt tydligare från Svartjärvhållet. Det stannar av för en stund och börjar ånyo igen. Det mullrar som åskan och jungfruns fönsterruta skallrar helt litet.

Men hon fäster sig inte så mycket därvid. Det är som ett mindre åskväder. Och hon sitter ju inne i sin stuga och mal sitt

kaffe. Så de må skjuta och slåss i Svartjärv bäst de gitter. Inte kommer de till Pigbacka ändå. Så tänker hon.

Och flinkt går veven kring och kvarnen surrar, och en kostlig doft sprider sig i Ålandsjungfruns kammare.

Någon springer bullersamt in i förstugan, kammardörren öppnas, och en reslig kvinna störtar in. En trasig ullduk täcker ansiktet och kjolen slirvar våt och slak om benen.

— Klara, Klara, fort bort med mattan och opp med källarluckan, tysken är här, viskar — Fridolf med andan i halsgropen.

Hastigt kör han undan den granna tras-mattan och drar opp luckan. Och inom kort är han försvunnen under jungfruns vitskura-golv.

Drag mattan över, skynda dig, ljuder det dovt från källarn.

Jungfrun sitter som fastnaglad på stolen med kaffekvarnen i knät. Inte ens en välsignelse går över hennes läppar.

Nu hör hon tydliga gevärssalvor och skrällar av enskilda skott skaka då och då den lilla fönsterrutan.

Hon lägger kvarnen ifrån sig och kastar en blick ut genom fönstret. David syns inte till ännu. Ville han blott komma.

Tyst går hon sen och rätar ut trasmatan över golvluckan. Ett litet förakt vill spela kring hennes läppar. Men hon jagar bort det igen. — Människobarn, stackars människobarn, säger hon så sakta att ingen hör det. Hon ställer därtill en mjölk kopp mitt på mattan för katten och dess oskyldiga unge. Och sen går hon sakta ut ur sin kammare.

Det hörs ett underbart surr och snarvel av karlröster i hagen. Men Klara Vester ser ingenting annat, där hon står i förstuddörren, än en grönklädd karl med järngryta på huvudet, som osnyggat hennes vackra vilda rosenbuske vid vedskjulet. Hon undrar storligen om det kan vara tysken och stiger sakta ut på trappan.

Men den grönklädda karlen kommer redan stigande i riktning mot stugan. Han är så järnbesmidd, att det skramlar om honom, när han går.

Jungfrun står stilla och endast ser på främlingen. Detta är då tysken. Han är medfaren och träckig ända upp till axlarna. Han är trött och utmarscherad lik en bruksrappare, som har blivit skickad till en ny arbetsplats.

Men han nickar som en gammal bekant till jungfrun på trappan och säger något.

Men Ålandsjungfrun begriper inte ett ord av vad tysken pottrar.

Då lägger han handen som en flaska mot munnen och kastar huvudet bakåt.

Då begriper jungfrun. Och hon hämtar strax ut en skopa vatten åt soldaten.

Men medan soldaten står där och dricker, kommer David stigande uppåt stugan med en duktig vedbörda på armen. Han har redan märkt främlingen. Han slänger veden in i skjulet och skyndar att taga sitt gevär.

Han står redan ansikte mot ansikte med tysken. Och hat och djupt förakt lyser ur ögonen på Ollas David.

— Du helvetes järnpiska! Här får en nu skåda dig mitt i ögonen. Du är ju rätt opp i dagen odjuret med kopparklor och järntänder, vi läser om i skriften. Ska vi ta nappatag såhär nu på tumanhand. Va sa.

Mannen ser David stumt i ögonen. Men David står och ser tillbaka.

Då visar soldaten ett litet rött märke, han i stor hemlighet bär innanför ärmen. Han pekar på märket, sen pekar han på Davids hjärtegrop och sen pekar han på sin egen hjärtegrop. Och sen slår han sina armar om Ollas David och säger grötigt: Kamerad.

David drar sig strax litet tillbaka. — Nå, inga tror en nu så på rak arm heller, säger Ollas David.

Just då ljuder en signal därborta i skogen.

Men soldaten dröjer och ser menande och bedjande på David.

Och signalen ljuder igen.

Med tunga steg börjar mannen vandra in i skogen. Järngrytan tynger på hans huvud och det skramlar hemskt om honom när han går.

Vem kunde här bli klok på tysken, säger David till jungfrun.

Men nu saknar David ju sin röda halsduk. Duken har jungfrun dock i beredskap i fickan, och nu måste hon knyta den omkring hans hals därute på förstubron.

— Skall nippertippan ändå inte ge sig i väg till prosten nu, menar David. Och blygheten överger honom så för ett ögonblick, att han tar jungfruns vita hand och slätar lätt sin egen kind med den. Men då han ser, hur vänligt och varmt det lyser mot honom ur jungfruns ögon, blir han igen alldeles stum av ödmjukhet och blyghet.

En kula viner genom luften. Där visslar redan en annan. En tredje splittrar hörnet på tegelskorstenen uppe på taket.

Förbi vedskjulet spränger en spenslig ryttare. Han viftar i flygande fart med en

röd och söndertrasad fana bort till David och jungfrun på trappan.

— Det var Helga, siktern, jag såg tydligt hennes ansikte, viskar Klara Vester.

Kulor vina ideligen genom luften, och grönklädda karlar med grytor på huvudet rusa fram ur alla snår och buskar.

Snart bilda de en ärggrön järnring kring Ollas hage.

— Här kan ske fula saker. Skall jungfrun ändå stå här bland oss stridsbultar, säger David.

— Jag går inte från David, säger jungfrun blott.

— Kan det vara på det modet, säger David sakta, och hans väderbitna ansikte skiner av en förunderlig glädje.

Men stolt och glad rider unga herrn från Grönby in i den vårliga hagen. Grönbyherrskapet har kommit hem igen. Det fräcka packet är utföst ur salarna på Grönby. Man andas fritt.

Och alla Åkernäsarna gå där och veta visa vägen till de rödas nästen.

Yngsta Åkernäsen, som ren fått syn på Ollas David, kommenderar. — Bort med geväret och upp med händerna!

— Alder i världen för en tocken killing, svarar Ollas David.

En annan man kommer fram och kommenderar.

Men David blinkar ej på ögonlocken.

Då beordras fyra av de tappra järnsoldaterna att stiga fram.

Lätt vrida de geväret ur upprorsmakarns hand. Hans händer bindas hop på ryggen. Och marsch framåt!

Yngsta Åkernäsen visar vägen. Han berättar ivrigt för de främmande soldaterna.

En herre från Hammarnäs kommer till och berättar ännu ivrigare. Hela Pigbacka genljuder av det främmande språket.

Men därute på stora landsvägen tåga de tappra soldaterna fram med grupper av stumma fångar. De komma från de närbe-

lägna finnbyarna. De komma från Svartjärv, Blidby och Hammarnäs. Där är Pigbackaflickor och drängar från Svartjärv. Och Ollashusbonn drivs fram där också, ty varenda en husbonde kunde ju vittna, att Ollasen höll med det röda packet. Och alla stuvade de in i föreningshuset, och raska soldater bildade en präktig järnkedja kring gården.

Men yngsta Åkernäsen visar vägen, dit Ollas David skall föras, Ollas David, som togs med vapen i hand. Man viker redan av in på byvägen.

Trädens svällande bladknoppar sticka fram ur alla trädgårdstäppor, och i torpstugornas fönster titta människoungar undrande fram mellan röda balsaminer.

På vägen kommer Frimanskan och hennes tre pojkar skuffande på en stor handkärria. Deras börda är täckt med en skinnfäll som dryper av blod. Frimanskan har gråtit. Och alla tre pojkarna är ännu röda och våta i syn. Men när Frimanskan ser de grönklädda soldaterna komma med Ollas David, stan-

nar hon och sätter sig ned invid sin börda, och hennes ögon lysa vilda som på fjällugglan. Och alla tre pojkarna titta fram under borstiga luggar som fjällugglans äkta ungar.

Men när Frimanskan ser hur Ollas David är bunden till händerna, vill hon med våld börja gråta igen.

— Ser han David, vi fick den döda kroppen tillbaka ändå. Friman var glad och beredd och bad hälsa alla. David, det är bara att hålla kurasché opp för dem, som skall dö och dem, som skall leva med.

Mer kan Frimanskan inte säga till tröst åt Ollas David. Gråten är så ihop med henne.

— Inga ska vi gråta. Vi ska vara glada, säger David. Den här vägen bär det just till den rättfärdigheten, som en gång skall råda i Pigbacka och i hela världen. Men om Frimanskan vill vara god och emellanåt sticka sej till Anders i Blidby. Han har det än värre. Och hälsa alla.

Men yngsta Åkernäsen ber David raska på. Det är endast några steg kvar till Tontberget.

Tontberget bildar en sådan rak och präktig stenmur vid vägen. Uppe på krönet tronar Kyrk-Minas stuga. Små knotiga tallar stå som trollkräcklor vid knutarna. En kråkskrämman står kvar från förra sommaren vid åkerlappen, som är tre alnar lång i fyrkant. Där sitter Mina nu på lur bakom skrämman. Aldrig i världen hade hon kunnat tro, att så mycket sku kunna hända i Pigbacka. Hon har strukit duken bakom öronen och de gulgrå ögonen lysa av förnøjelse.

Men där står Ollas David redan invid bergväggen. Någon frågar om han önskar något.

Men David ser stumt förbi alla Åkernäsarna och alla de grönklädda soldaterna. Han råkar vara just så lång, att han räcker att se över dem alla.

Och där bakom soldaternas ryggar ser han nu Ålandsjungfrun, som smugit sig med ända fram till Tontberget. Hon står där under björkarna vid gärdesgården. Hon står där alldeles stilla. — — —

Det är vidunderligt tyst en minut.

Då ljuder tre skott tätt på varandra. Ollas David vacklar och faller. Man är säker på, att han aldrig mer skall resa sig.

Kyrk-Minas ögon lysa som på korpen däruppe på berget. Aldrig i världen kunde hon tro, att så mycket sku kunna hända i Pigbacka.

Men ingen har märkt Gali-herrn, där han står och röker sin cigarr, förrän ett ensamt skratt ljuder över platsen.

— Ack bröder, så förnäm hon är, vår stolthet, vår västerländska kulturgudinna. Hon mördar ej, hon arkebuserar. Ha, ha, ha! — Men låtom oss tacka och bedja. Tack alla små, som ärligt och öppet stridit! Konstens eldröda blomma skall spira i oanad glans, där striderna stått. Tack både röda och vita! Och förlåt oss våra synder, oss, som endast skörda.

Yngsta Åkernäsen upplyser strax de främmande krigsknektarna om den besynnerliga herrn. Krigsknektarna kasta en hastig beklagande blick på Gali-herrn. Sen ladda de sina gevär för vidare rensning i Pigbacka.

Men omärkligt har Ålandsjungfrun försvunnit från platsen och vandrar redan under de vårliga träden i hagen.

Sofi från Brutuäng kommer emot henne på spången med en stor brödlimpa under armen.

— Jungfrun är så blek. Men vem bleknar inte i slikt leverne, säger gumman. — Helga från Åkernäs skall vara kaponerad redan. Dom är grymma.

Jungfrun nickar.

— Fastän nog finns där rejela människor bland med också, menar gumman. — Var inte en av de grythuva pojkarna och stack limpan åt mej med tårar i ögonen! — — Nå Friman ska ju också vara knäppt.

Jungfrun nickar litet.

— Ja, se de var så genomdumma, som trodde, att det sku gå att ställa till rättvisa i denna världen. Nej, se det har jag då alltid sagt, att man skall låta lorten ligga, där den ligger.

Jungfrun nickar blott litet igen, och gumman från Brutuäng drar i väg med sin limpa.

Och jungfrun vandrar framåt utan mål på vägen. Hon går genom den ranka bakgrunden, som leder in till hagen.

Där är den gamla brunnen, där kalvarna vattnas om sommarn.

Hon böjer sig ned över brunnen. Den är vid och djup och vattnet når ända upp till randen. Men den speglar så stilla de gröna, slemmiga stockarna, och på djupet synes en flik av den trofasta blå himmeln.

Jungfrun sätter sig på brunnskanten, såsom den trötta sitter på bädden en afton. Hon klär av sig skor och strumpor, tar av den styva bomullskjolen och den spända tröjan.

En grodunge hoppar upp på brunnskanten. Jungfrun hälsar den med ett systerligt leende.

Hon är färdig och skinande vit — att gå i brunnen.

SIGRID BACKMAN

Vindspel	1913	2: 25
Hälleberget och kavaljeren ..	1914	2: 50
Guds barn	1916	3: 25
Enda sonen	1917	6: 75
Ålandsjungfrun	1919	12: 50

In. sköml. 1.

Backman

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOEKMA

120 101 9666

B 2248

X

